

Ціна: 40 центів

НОВІ ДНІ

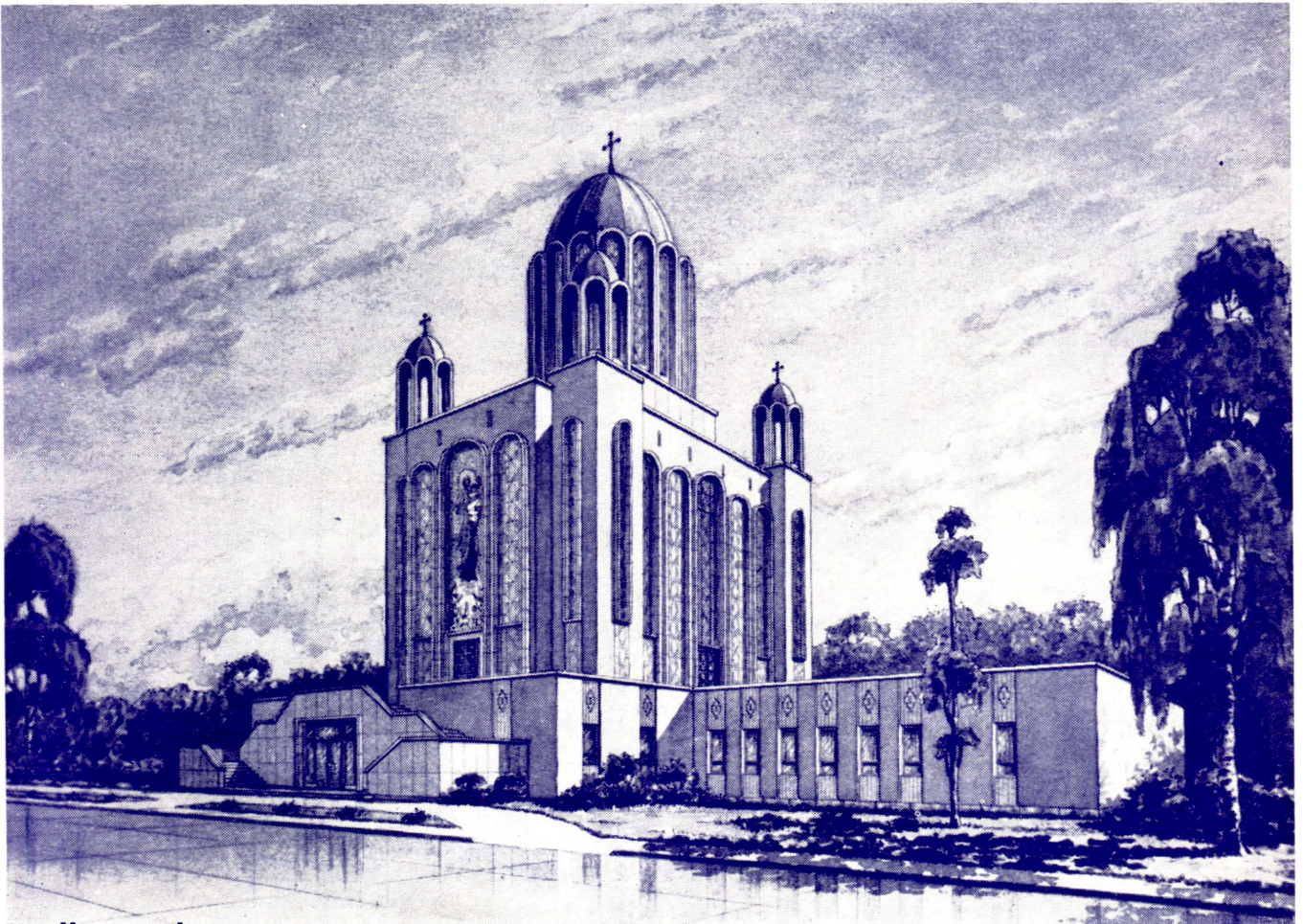
• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XV

ЛЮТИЙ — 1964 — FEBRUARY

Ч. 169

diasporiana.org.ua

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Качуровський І. — Звізда Полин	1
Галан А. — Дочка країни сходячого сонця	1
Захарченко В. — Перепелята	3
Магденко П. — Діялог про мистця і його твір	4
Волиняк П. — Тиждень Української Культури	7
Фіяло Й. — На славу Богові на добро людям	16
Гуменна Д. — Родинний альбом	20

Дописи. Листування. Повідомлення.

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Православна Церква Успіння Пресвятої Богородиці (проект). Див. статтю інж. Йосипа Фіяли на стор. 16-ій.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Миколенко Д., Дорчестер, США	3
Бродгід Дарія, Гамільтон, Канада	2
Кошиць Тетяна, Вінніпег, Канада	2
Грушецький Д., Сан-Франціско, США	2
Шпук Ганна, Торонто, Канада	1
Шпаківська Олена, Нью-Йорк, США	1
Павлюк В., Торонто, Канада	1
Михайлова Ганна, Метачен, США	1
Кузьменко Варвара, Ошава, Канада	1
Пишкало Іван, Торонто, Канада	1
Лаврентій Катерина, Торонто, Канада	1
Шкурат Женя, Монтреаль, Канада	1
Стахова Євдокія, Вінніпег, Канада	1
Шевченко В., Форт Вейн, США	1
Янішевський Ів., Торонто, Канада	1
Лац Віктор, Клівленд, США	1
Козак Г., Боффало, США	1
Королишина А., Детройт, США	1
Нитченко Д., Ньюпорт, Австралія	1
Рябокін Галина, Ст. Пол, США	1
Іскрижицький М., Маямі, США	1

“НОВІ ДНІ”

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во “Нові Дні”, редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: \$4.00, піврічна: \$2.50
 США — річна: \$4.50, — піврічна: \$2.50 амер.
 Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми)

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
 London, W. 11, England

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M. G. P. O. Adelaide,
 South Australia

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

Замовлення і гроші слати на адресу:

N O W I D N I

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak

Address:

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

Головка Ольга, Стейтен Айленд, США	1
Одарченко П., Вашингтон, США	1
Юсипчук К., Едмонтон, Канада	1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Корнелія і Никола Юсипчуки, Едмонтон, Канада, замість квітів на могилу блаженної пам. Олени Скорупської з нагоди річниці смерти	5.00
Пані Н. Н., США	10.00
Михайлова Ганна, Метачен, США	6.50
Зубчинська Надія, Лашін, Канада	6.00
Галанчук Й., Гамільтон, Канада	6.00
Бондаренко Є., Форт Вейн, США	5.60
Мовчан Юліян, д-р, Македонія, США	5.50
Ростун В., Чикаго, США	4.00
Мухина Галина, Вінніпег, Канада	3.00
Головка Ольга, Стейтен Айленд, США	3.00
Пан Н. Н., Детройт, США	3.00
Сороко Євгенія, Саскатун, Канада	2.65
Симаговський М., Ошава, Канада	2.00
Гуртовенко Йосип, Торонто, Канада	2.00
Лаврентій Катерина, Торонто, Канада	2.00
Кириченко В., Вінніпег, Канада	2.00
Вишинський І., Форт Вілліям, Канада	2.00
Івасиків Л., Форт Вілліям, Канада	2.00
Рябокін Галина, Сан Пол, США	2.00
Стечишина Савеля, Саскатун, Канада	2.00
Теодорович Т., Нью Гейвен, США	1.50
Обримба Іван, Мансфілд, США	1.50
Павленко В., Бруклін, США	1.50
Ляшенко Микола, Чикаго, США	1.50
Баранник А., Велеслей, США	1.50
Рибалка Кость, Бруклін, США	1.50
Галецький К., Бруклін, США	1.50
Нечай Віра, Монтреаль, Канада	1.00
Романенко Г., Торонто, Канада	1.00
Юхименко Іван, Торонто, Канада	1.00
Шпаківська Олена, Нью-Йорк, США	1.00
Шанковський Ігор, Філадельфія, США	1.00
Влодарчик М., Лімінгтон, Канада	1.00
Головка Юрій, Торонто, Канада	1.00
Козоріз М., Форт Вілліям, Канада	1.00
Романик Дмитро, Торонто, Канада	1.00
Лисенко Д., Міннеаполіс, США	1.00
Гурченко Віра, Монтреаль, Канада	1.00
Боднар А., Порт Альберні, Канада	1.00
Козуляк М., Монтреаль, Канада	1.00
Супрун Раїса, Вінніпег, Канада	1.00
Соколів А., Сан Кетеринс, Канада	1.00
Штихно О., Лашін, Канада	1.00
Дрегер А., Принц Джордж, Канада	1.00
Мигаль Борис, Оттава, Канада	1.00
Лека Мелетій, Торонто, Канада	1.00
Денисюк О., Торонто, Канада	1.00
Козак Г., Боффало, США	1.00
о. прот. Потульницький О., Сиракюзи, США	1.00
Шнурко Г., Судбури, Канада	1.00
Грушецький Д., Сан-Франціско, США	1.00
Високопреосв. Владика Борис, Вінніпег, Канада	1.00
Трегубчук І., Арлінгтон Гейтс, США	1.00

(Далі на стор. 24-ій)

Authorized as Second Class Mail by the Post Office Department Ottawa and for payment of postage in cash.

Звізда Полин

...І смертоносна злива пролилась
З отруєної хмари. Наоколо
Неначебно нічого й не змінилось:
Калюжі голубіють проти неба,
Цвіте пірій брунатно-фіялковим,
Димоподібним цвітом.

Тільки бджоли

Пізнали перші безоглядну силу,
Таємну, вбивчу силу, від якої
Не врятуватись, не втекти живому.
І пасіка поволі порожніє.
Між вуликів, які, немов солдати,
На галяві ясній стоять рядами,
Найкращі гинуть першими. Поволі
З могутньої робочої родини
Лишається убога жменька бджіл,
Та й тим не довго ждати.

Стільники

Ще повні медом, світлим і пахучим,
І на черву чекає надаремно
Дбайливо запечатана перга.
Але безцільно лазить матка млява,
В ячейки, — чи готові? — зазирає,
А не червить: вона тепер неплідна.
Була хороша матка, молода,
Золотопрозора, мов краплина б меду,
А бджоли — лагідні і працювиті.
(Не з грецьких лютих бджіл, які зненацька
Насядуть цілим роєм на людину,

В одезі знайдуть щонайменші шпари,
Дістануться за ковнір, під сорочку —
І потім тнуть. І не з місцевих, чорних,
Що зроду звикли, як порторіканці,
Лише плодити трутнів та роїтись
Та красти мед по пасіках чужих).

Зате мокриці, гусінь, павуки
Розмножуються рясно, як ніколи.
І ось уже вощину точить міль,
І комашня собі лаштує стежку
Крізь чорну щілину — в саме гніздо.

Але щоранку ті, які лишились,
Останні бджоли пасіки пустої, —
Навік покірні Божому велінню —
Летять у поле, де синяк синіє,
Де, при землі, розсипані між трав,
Ховаються голівки конюшини,
І медоносні зорі будяків
Підносяться в повітря малиново.
Все менше їх вертається щоразу,
Котру піймають хижі бджолоїди,
Катрій на вітрі крила посіче,
І з тягарем впаде вона додолу,
Щоб більше не злетіти.

Що ж? Учімось

Перед обличчям смерти, без надії,
Священний довг сповняти до кінця.

Ататоль ГАЛАН

Дочка країни сходячого сонця

Федь відбував свою військову службу в Японії. Український хлопчик, що приїхав до Америки в десятилітньому віці, правду сказавши, не почував себе ані українцем, ані американцем. Він добре володів своєю мовою й мовою англійською, останньою, звичайно, краще, бо чув її скрізь, крім рідної хати.

— Федю, — говорив батько, — не забувай, що ти українець...

— Не забуду, тату, але що з того?

— З того впливає одна істина: або нам послати до чортової баби весь наш родовід, або ж триматися свого берега...

Дивний народ, ці старі люди. Триматися... А берег же за океаном, за три-дев'ять земель, як висловлювалися в минулому столітті.

Проте... Був сантимент до батька. Був сантимент до матері. Федь — українець... Хай буде й так, якщо це приємно рідним.

А в Японії... Там уже не було жодного домашнього контролю. Військова молодь взагалі не згадувала предків, близьких і далеких. Вона ретельно виконувала свої обов'язки, не ви-

ходила з «норм поведінки». Короткі відпустки використовувала розумно, знайомлючись із японською (музейною) культурою, пізнаючи дивний народ...

Що ж було там дивного? Насамперед, надзвичайна чемність. Що б ти не зробив, навіть зухвалий жест, навіть образливе зауваження, японець, чи японка беззлобно посміхнуться, вклоняться тобі, будуть із тобою розмовляти, як із рівним, шанованим і бажаним гостем.

Одного разу Федів товариш жартома поклав на молоду японку знамено хреста. А вона блиснула зубами й сказала:

— Ми не християни, а буддисти. Алеж ми шануємо вашого Христа, бо він був другом Будди...

У скорому часі серед інших знайомих появилася Хануко. Мініатюрна дівчина з чудовими подовгастими очима. Вона десь училася, мала допитливий розум, радо знайомилася з чужинцями. Можна сказати, що в неї були закохані всі двадцятиоднорічні юнаки, прибулі з Америки, але Хануко чомусь віддала перевагу

Фредові й інші відсіялись. А Фред, чи Федь... Він ніколи не припускав думки, що можна закохатись, а тим більше одружитись із японкою. Це був би удар для батьків і взагалі, з якої речі?

Та Хануко виявилася сильнішою від різних упереджень. Їй було всього 16 літ і в неї чомусь не помічалось вродженої жовтавости шкіри. Шкіра була блідорожева, м'яка, як оксамит, губи пахли мімозою, очі нагадували чорні зорі...

Як ведеться між молодими людьми, вони виклали одне перед одним усе своє коротке життя, і не тільки своє, а й рідних та близьких. Отже, Федь довідався, що Ханукин тато був військовим офіцером і загинув під час виконання обов'язку живої торпеди... Він врізався з тою торпедою у ворожий корабель і, звичайно ж, від нього не лишилось і кусника м'яса, власне, те м'ясо спожили хижі риби.

Федь здригнувся.

— Ну, знаєш, моя мила, у нас із усієї армії навряд чи знайшлася б пара людей, щоб отак добровільно піти на видиму й страшну смерть.

Хануко щиро здивувалася.

— Ти кажеш «на страшну смерть»? А чому ж вона страшна? Смерть — це друге життя, гарніше, досконаліше, повне великого щастя... Невже ти боїшся смерті? А я не боюся її аніскільки!

Федь не став сперечатись, бо вже чув де-що про ту фанатичну віру в позагробове існування й не хотів показатись смішним в очах дівчини. Вони приятелювали далі, усе частіше зустрічалися, усе більше прагнули одне до одного.

І кінчилось тим, що український хлопець, відбувши термін своєї служби, вирішив трохи затриматись у Токіо, а затримавшись, якимсь несподівано опинився разом із Ханукою в Буддійському храмі й там перевели обряд вінчання. Того ж дня Федь спохватився й сказав, що вони мусять повінчатися також у православній церкві. Хануко відповіла, що це цілком природно, що вона абсолютно нічого не має проти, і старенький пан-отець, попередньо охрестивши Хануку й назвавши її Христиною, закріпив шлюбний зв'язок молодих людей, згідно з православними канонами.

Потім почалось найцікавіше... Після шлюбної ночі, Федь, приємно втомлений, підхопився за воєнною звичкою, рано й почав одягатись. І раптом блідо-рожевий «кусничок» опинився біля Федевих ніг і почав зашнуровувати йому черевки.

— Хануко, що ти робиш?!

— Що я роблю? Взуваю тебе, любий. А як же інакше?

Федь почервонів, підкинув «кусничок» на руках у повітрі й вигукнув:

— Я повинен тебе взувати, а не ти мене. Адже ти — жінка.

— Так, я жінка. Але взувати мене... Хто тобі це сказав?

Далі було ще незрозуміліше... Вони їхали

прогулялись на інший острів і Федь ніяк не міг переконати Хануку, що досить тяжку валізу мусять нести він, а не вона.

— Ні, милий, ти наших традицій не ламай.

Цього не простять мені ані люди, ані Бог.

Хануко досконало володіла англійською мовою, алеж ні слова не знала по-українському. Федь уявив собі повернення до Нью-Йорку, здивовані очі батька й матері. Те, що дружина японка — не біда. Батьки зрештою давно були готові прийняти в родину невістку-чужинку, та якщо вона не схоче вчитись української мови, буде велика тріщина в родинній гармонії. І Федь, перемагаючи незручність, сказав:

— Ось що, моя трудолюбива пташко. Адже ти знаєш, що я українець, що в мене є старі батько й мати. Вони, звичайно, любитимуть тебе, як рідну дочку, тим більше, що дочки в них не було. Але ти постарайся хоч будь-як навчитись говорити по-українському...

— Будь-як? — спитала Хануко. — Чому ж будь-як?

І вона сиділа дні й ночі, не давала спокою Федеві, хотіла опанувати всі таємниці невідомої й тяжкої української мови...

— Хануко, не втомлюй себе!

— Я не втомлююсь. Я просто хочу, як у вас кажуть, — «не сісти в калюжу». З якої речі твої батьки думатимуть, що я тупоголова або лінива?

Нарешті, десь за півроку, молода жінка заговорила зовсім правильно, майже без акценту й заявила Федеві: тепер ми можемо їхати...

Федь готувався недовго. Замовив два квитки, заплатив гроші і став чекати часу від'їзду. Все інше належало до компетенції Хануки. Вона просила не втручатися у її справи, бо то «не мужеська робота».

БЕЗПЛАТНО

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

і даємо

безплатну цілорічну обслугову печей
усім нашим відборцям опалової оливи.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно в нашій фірмі опалову оливу.

Будете мати повне вдовolenня та

ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

DNIPRO Fuel Oil Ltd.

196 Bathurst St.

Телефонуйте:

Удень і вночі: EM 6-6539, EM 6-6530

Раннім ранком літак приземлився в Нью-Йорку. Федь не хотів хвилювати батьків і не написав їм, коли ж точно він з дружиною прибуде.

Вони взяли таксівку й поїхали гомінкими від руху машин вулицями. Було сонячно й привітно навкруги. Люди якраз поспішали до праці, пішоходи мерехтіли різнобарвними вбраннями, модними й немодними, бож в Америці ніхто не звертає уваги на одягові уподобання ближніх. Балакучий водій таксівки, довідавшись, що молоді люди приїхали з Японії, почав пригадувати й своє перебування там під час війни, запитував про зміни, які сталися в тій цікавій країні.

Раптом з-за рогу бічної вулиці, тривожно тутукаючи, винеслось вантажне авто. Очевид-

но, водієві відмовили гальма й він попереджував зустрічних, щоб дали йому дорогу. Та, заглиблений у власну красномовність, водій таксівки не зразу зорієнтувався в ситуації й запізно крутнув кермо. На якусь блискавичну мить перед очима Федя виросла міцна залізна перекладина тягаровика, а другої миті тендітне тіло Хануки метнулось перед тілом чоловіка, закрило його, прийняло на себе страшний удар...

Ні Федь, ні водій таксівки не були покалічені, хоч легка машина, як тріска, відлетіла набік. Але в Хануки з розкраної спини лилася кров, і маленька жінка, напружуючи зусилля, ледве прошепотіла:

— Прощай... любий. Ми... ще... зустрінемося...

Василь ЗАХАРЧЕНКО

Перепелята

НОВЕЛЯ

Сонце бризкає промінням Сергійкові на руки, обливає шию, голі литочки. Сергійкові сьогодні весело. Мати щойно скупала його, одягла чисті штанці й сорочечку.

— Піди, Сергійку, погуляй, — сказала вона йому. А сама така рада, поправляє на голові вишневу хустину та все у вікно позирає на сіру від спеки стежку, що кривуляє поміж житою.

Сергійко вийшов за двір, постояв трішки, подумав: куди б піти? У спину війнув легіт, зашумів у гіллі, покотив зелені хвилі житом. Сергійко попрямував за хвилями, зупинився на обніжку, порослому пірієм, тирсою, петровими батогоми. З-під ніг зеленою блискавкою метнулась ящірка, пірнула в жито. Сергійко швидко присів навпочіпки. Еге, від ящірки зостався лише вузький слід, проораний у м'якому ґрунті між стеблами. Знизу жито вже починає біліти, а зверху стоїть ще смарагдове, тугі колоски злегка ворухать вусами. Сергійко зім'яв один колосок, на долоню висипалися м'які сизуваті зернятка. Вкинув у рот їх, притиснув язиком до піднебіння — бризнуло борошно, рідко запущене кисленьким молоком. Добре!

Сергійкові таки весело чомусь, легко на серці, хочеться бігти за зеленим вітром. Алеж це тільки сьогодні. А так мати все сумує, плаче. І його тоді такий жаль бере, що він ладен заревти. А почалося все відтоді, як пішов од них татко і на стіні лишився висіти знімок, де вони зфотографовані втрюх. Мати й татко сміються, татко тримає на руках його, ще зовсім маленького, очі в Сергійка круглі-круглі.

Мати давно вже не сміялась, а сьогодні з роботи прибігла на обід, нагріла окропу, скупала Сергійка, сама помилась, потім розчісувала коси, мугикала якусь пісню, посміхалась у дзеркало.

— Бу-бу-бу... — щось забубоніло. Сергійко підвів голову й побачив на голубій квітці пе-

тровога батого джмеля. Він був чорний, з жовтими підпалинами на боках. Здавалося, що джмель одягнений у чорну жилетку. Сергійко простяг два пальчики, щоб обережно вхопити джмеля за жилетку, але той фуркнув і полетів у жито, сіючи роздратоване: бу-бу-бу... Сергійко подався за джмелем, натрапив на ціле озеро синіх волошок і почав рвати їх. Над головою неслося від колоска до колоска тихе, замріяне: шшш... шшш... шшш... Раптом його вух торкнулись якісь звуки, тонкі, срібні:

— Ціу-ціу-ціу...

Сергійко зачудовано подивився на колоски: чи не дзвіночки, бува, гойдаються на них. Але колоски, як і раніше, звисали до нього з небесної синизни й шепотіли між собою про своє. Ба, знову:

— Ціу-ціу-ціу...

Десь по ліву руч Сергійко ступнув кілька кроків і зупинився вражений. У трав'яному гнізді ворушилися сірі грудочки, витягали чорні дзьобики до неба і кричали: ціу-ціу-ціу...

— Перепелятка... — зрадів Сергійко.

Спочатку він сидів біля гнізда й дивився на них. Вони були схожі на курчат, які вчора вилупилися під квочкою. А що, як взяти їх додому, підкинути квочці? Хай вигодує маленьких. І житимуть тоді в дворі перепели, підпадьомкатимуть вночі на сідалі. Сергійко зняв картуза й почав перекладати в нього перепелят. Вони були теплесенькі, у м'якому оксамитовому пушку. Стуливши картуза, Сергійко подався додому.

Коли вискочив на розпечену стежку, в очі впав рівний слід велосипеда, видавлений ялиночкою в пилюці. Сергійко пішов, ступаючи на той слід босими ногами, поминув жито, обніжок і здивовано розглянувся: слід потягся повз їхні сливи прямисінько в двір. Та ось — у дворі — і велосипед. Він стояв, прихилений блискучим кермом до соняшникового тинву. Опе штука! От би покататись! Хто ж воно приїхав?

Сіненні двері відчинені. Сергійко заходить у сіни, відчиняє хатні двері. В обличчя віє сірою глиною і чебрецем од притишеної лолівки. За столом селять мати і якийсь чужий лялько в матроській формі. У матері хустина зби-

лась на потилицю, щоки палахкотять. Вона не бачить Сергійка, дивиться на чудного дядька і сміється. Зараз Сергійкові мати теж видається чужою.

— Мамо... — боязко кличе він.

— А, Сергійко, — мати повертається до нього обличчям, очі в неї веселі-веселі. — Це буде твій татко, — показує на матроса.

Ов-ва!

— Чого ж ти мовчиш, підійди до дя... татка, привітайся.

— А він буде справжнім татком?

— Аякже, — каже мати, і Сергійкові вчуваються в її голосі сердиті нотки.

— Що там у тебе в картузі? — запитує басом дядько. — Покажи.

Сергійко довірливо розтулив картуза.

— Ціу-ціу-ціу... — задзвеніло звідти.

Дядько заглянув, скривився:

— Яка погань!

Відтак узяв двома товстими пальцями одне перепеля за голівку, підняв над столом. Водно заворушило лапками, наче хотіло обіпертись об щось, і замерло.

Шмигляв по хаті кіт, світив очима.

— Ктсс-ктсс, — підкликав kota дядько, кинув йому перепеля і бридливо витер пальці об штани.

— Ма-а-мо! — закричав не своїм голосом Сергійко. Він схопив kota, щосили швиргонував його матросові в лице і, не бачачи світу перед собою, хряпнув дверима, побіг до жита. Знайшов протолочений слід, добрів ним до порожнього гнізда, висипав з картуза перепелят, відскочив убік, упав лицем на землю і заривав. І так пролежав не знати скільки. Сонце бризкало промінням йому на руки, обливало шию, нахвиस्कани стеблами литочки...

Дядько ще приїздив до них. Але мати вже не пов'язувала голови вишневою хусткою. Вона була в тій, у якій полола на колгоспній плянтації буряки. Очі в неї примерхли. А якось матрос не приїхав. І одного дня його не було. Лише слід од велосипеда мережив нагріту на сонці стежку.

А потім була гроза вночі. Дзенькотіли шибки, і Сергійко весь час прокидався. Фіолетові спалахи вихоплювали з п'яних стіл, порожні стільці, матір у білій сорочці.

Вранці чимдуж палало скупане сонце, ясніли підсинені краплі дощу на сливах, над житом уставала біла пара, швидко просихала стежка, і, скільки не придивлявся Сергійко, по ній уже не волікся слід — вузький, у ялиночку.

(«Прапор», ч. 11, 1963. Харків).

Петро МАГДЕНКО

Діалог про мистця і його твір

О. Невже скажете, що цей портрет не подібний... на тлі Дніпра, Київських гір?

Х. На мою думку, він — безграмотний щодо виконання і не подібний на оригінал. Зверніть увагу: у нього права рука в лікті майже відтята, порівняйте пропорції правої та лівої плечової. Ліва рука зовсім не відповідає рухові. Як може людина тримати щось у руці, не зігнувши пальців? До речі, ви ось тримаєте каталог у руці майже в тій самій позиції, і ваші пальці в зігнутому стані. А як трактовано одяг, яке це все надумане, утерте, немистецьке — ці загортки в одязі (плаща). Відразу видно, що мистець, малюючи плаща, не зважав на те, що під плащем є тіло людини, яке треба відчутти. Або ці симетричні смуги на чолі — чи характеристичні вони даній особі? Сумніваюсь, і їй же, замість розумних, глибокопосаджених очей, дано чийсь круглі опуклі очі. А вуси — можна навіть порахувати кількість волосків. На чому стоїть ця постать: на березі, на острові, на пароплаві? А подивіться ще на ці замерзлі язички хвиль. Виглядають сухо, закорженіло. Думаю, що мистець більше цікавився технікою гравюри, ніж проблемою портрета в мистецтві.

О. У каталозі зазначено, що це портрет...

Х. Але це не значить, що він відповідає вимогам портрета.

О. То що ж, на вашу думку, являє собою портрет? Що таке взагалі портрет?

Х. Портрет це відображення людини, у якому справжня портретна подібність є нічим іншим, як відображенням у мистецькому образі найістотніших рис оригіналу з відсутністю рис йому не властивих. Це таке відображення, у якому мистець, розкриваючи душу оригіналу, робить його "більш подібним ніж у житті", іншими словами, дає повний "синтетичний момент", у якому сконцентровано не тільки найхарактеристичніші типові риси відображеної людини, але — і її життя, її біографія, минуле, сучасне, а інколи навіть і майбутнє. Портрет — це чи не один з найтяжчих жанрів в образотворчому мистецтві, у якому не можна ані схибити, ані зфальшувати. Це дуже точне і делікатне діло.

О. Чому ж цей портрет не відповідає згаданим вимогам?

Х. В естетиці існує вираз: "Портрети подібні до неприємности". Мистці називають такі портрети натуралістичними. Це портрети, на яких, замість того, щоб передати істотні риси оригіналу, передані дрібні деталі, при чому дуже різьчє. Ці портрети виглядають беззмстовними і мертвими. Переважна більшість критиків не схвалюють подібних портретів... Бо вони не є портретами взагалі.

О. А ось гляньмо на ці три постаті. Щоправда, тут допущена деяка деформація, але, на мою думку, така деформація дає нові можливості для осучаснення форми, відповідає вимо-

НОВІ ДНІ, ЛЮТИЙ, 1964

гам часу та виражає прикмети українського національного малярства.

Х. Якщо ми говоримо про малярство, маємо на увазі, що це є мова образотворчого мистецтва, до того ще й загально зрозуміла. Кожний мистець, у міру своїх здібностей та завдань, поставлених у творі, використовував і використовує цю загальну мову (арсенал засобів), яку розробляли й збагачували мистці всіх часів і народів. Це — мова об'ємно-просторової пластичної форми, спроможна повністю виявити емоціональне сприймання життя та його естетичну свідомість для мистців кожної національності. Деформація ж — це викривлення (спотворення), іншими словами кажучи, вузька, обмежена мова, де мистець випинає окремі елементи та вимушено користується ними. У даному випадку цей мистець у своєму "творі" обмежився тільки засобами лінійної та графічної побудови, намагається у штучно вибраних межах створити високоякісний твір, додаючи до нього дію (викривленість), деформацію. Цю дію та засоби мистець показує (рекомендує), як універсальний спосіб "осучаснення форми", як спосіб порятунку образотворчої мови взагалі, декларує свою глибокодумність, хоч зневажає закони оптики, викрадає з арсеналу загальнозрозумілої малярської мови окремі складові елементи, уважає себе вільним і не відповідальним за вираження психологічного складу (національного характеру) своїх героїв.

Зробімо коротку аналіз цього "твору". Два гострякуваті погруддя "ан фас" і третє — "у профіль". Голови двох перших — з довгими здеформованими носами, з насупленими бровами, самі ж вони насумрені і байдужими очима дивляться в напрямку глядача. Перший з них поклав свою делікатну руку скрипаля на якусь невиразну опору...

**СПОЖИВАЙТЕ
НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВІШИЙ ХАРЧ,
ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ
МОЛОКО
І МОЛОЧНІ
ПЕРЕТВОРИ
ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ
ROGERS DAIRY Ltd.
459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193**

О. Я сказав би, що на меча.

Х. А я сказав би, що ми лише здогадуємося, що на меча. Якщо ж ми здогадуємося, що то є справді меч, то маємо право уявити собі, який той меч: яка його величина, вигляд, навіть його вага. Запитаймо себе, чи спроможна ця людина своїми делікатними ручками підняти двопудового меча? Мені не віриться, щоб така зделікатнена (здеформована) людина була здібна й на великі героїчні вчинки. Профіль вгорі доповнює: боязко зизує оком, притулившись (влип) плечима до своєї теж не досить відважних побратимів. Хто ці люди? Українці, греки, турки... чи інші хто? Не пізнати.

О. Певно, що українці. Княжі.

Х. А мені здається, що вони — ніхто й нічий.

О. Невже ви належите до тих, що пізнають українське тільки по жовтоблакитному?

Х. Також — ні. Ми з вами за національне мистецтво. Відомо, що ніде іншого мистецтва не було, а якщо й існує таке загальнолюдське мистецтво, то тільки в міру того, що воно створене нацією, яка колись ішла на чолі загальнолюдського розвитку. Національного мистецтва ніхто ніколи не шукав, воно само зароджувалось і то за умов, коли мистець щиро любить свою національність, життя свого народу і щиро його відображає. До цього ж слід ще додати, що мистець повинен усім своїм арсеналом засобів об'ємнопластичної форми розкривати образ не холодним, не умозоровим, а таким, яким ми його відчуваємо. Не буде в нас національного малярства аж до того часу, поки мистець не перестане махати зневажливо руками на пізнавально-збудне значення цього мистецтва. Не буде його аж до того часу, поки обличчя, душа людини, драма життя, враження природи, глузд та дух історії не стануть нашими темами. Не буде його до того часу, аж поки мистецтву не повернуть зневажену любов і пошану до нього, які воно викликало в епохи високого естетичного розвитку. Не буде його поти, поки українські ультрамодерністи не відречуться викидати з малярства його найцінніші якості, конечні для кожного великого твору, а це: модельяція, характер, композиція, ширина задуму, філософська думка. Не буде його аж доти, доки біля мистецтва вештаються деякі люди, що висувують у лідери сучасного стилю мистців із досить таки сумнівним професіональним знанням та вмінням. А до того — мистців, якій досі не створили бодай однієї української картини.

О. Дозвольте... То це так виглядає, що тут немає ні одної картини?..

Х. Цілком вірно, якщо згодитесь із твердженням, що твір мистецтва відрізняється від полотна, що вставлене в раму.

О. Добре... У такому випадку скажіть, що собою являє картина... що таке картина?

Х. Картина — це твір у малярстві, композиція якої є проста, приступна кожному і виразна. Композиція, якої навіть не зауважуєш, де люди, події, природа втілені на полотні, сприймаються як частина реальної життєвої правди. Композиція, яка виконана впевнено-майстерно із

жагучим темпераментом мистця, що доцільно орудує компонованням живописної форми, створеної точними кольоровими співвідношеннями. Це твір, у якому правда часу відбита з силою та переконливістю.

О. Вибачайте, пане Х., чи ви не за соціалістичний реалізм?

Х. Ні! Я за свободу та за свободу творчого надхнення.

О. На цій виставці репрезентовані наші кращі мистці. Чи ви це знаєте?

Х. Не заперечую. Отже, це якраз дуже добра нагода глядачеві для вислову своїх думок та зауваг. Крім того, коли ми оглядаємо виставки, то ми цікавимося перш за все творами. Процес сприймання твору глядачем будований у порядку запитань: що (відображено)? Який він (майстерність)? Хто — мистець? Попередження, що "на цій виставці репрезентовані наші кращі мистці", збиває глядача з лінії природного процесу сприймання творів і дуже шкодить самій виставці.

О. Отже, на вашу думку, така упередженість може збити з пантелику глядача, коли він оглядає, наприклад, оцей твір, цю картину з готичними вежами. Чи і йому властива, як ви висловились, "свобода творчого надхнення"?

Х. Я назвав би цей "твір" "Свободою продукції готичних паль". Цей мистець продукує масу подібних одноманітних творів. Масова продукція і мистецький твір мають зовсім окремі поняття і призначення. Тут — явний півабстракціонізм, у якому збережені деякі натяки подібності на образотворчі форми з ігнорацією конкретності. А відхилення від конкретності в мистецтві, як і в науці, безперечно веде до містифікації дійсності, незалежно від того, чим ця містифікація маскована. Із цих ось причин відчуття свободи творчого надхнення для цього мистця не існує.

О. Що ж ви розумієте під словами "свобода творчого надхнення"?

Х. Кульмінаційний момент, у якому після довгих тяжких шукань, спроб і незадоволень настає почуття звільнення. Те все, що колись не вдавалось, виходить легко, плавно, ніби само собою. Це момент, при якому пальці поета тягнуться до пера, а перо до паперу: хвилинка — і вірші вільно попливли. Маляр у хвилини надхнення діє пензлем, як чудодійною паличкою; майже не дивиться на палітру, знаходить потрібний колір, кидає на полотно пляму за плямою відважно і не вагаючись, і "дивне місиво фарб" породжує на полотні сильний гармонійний образ, який давно вже визрів у задумах і мріях мистця. У цей момент мистець майже не думає про закони і правила, і може бути, що навіть і не усвідомлює їх. Але це тільки за умов, коли вся підготовча праця: шукання, вправи, роздуми і міркування зробили своє діло, отже — перетворились органічно у свідомості мистця і дарували йому бажану свободу: невимушеність творчої дії. І вже, коли ця свобода знайдена, вона прекрасний плід, а це і є краса мистецтва. Краса ж мистецтва — дитя творчої свободи, але свобода — у свою чергу — це вислід праці та намагань, роздумувань, дисципліни, самокон-

тролі і т. п. Автор готичних паль не визнає законів образотворчого мистецтва, тож із цих причин не має критеріїв та, самозрозуміло, не потребує і майстерости. Отак у нього "твори" продукуються легко і швидко, і оця легкість здобуття "лаврових вінків" спантеличує багатьох наших і талановитих мистців.

О. Але твори цього мистця я бачив на одному спеціально виготовленому фільмі. Там було чимало зацікавлених, у тому числі й молодь.

Х. Подібні фільми — явище позитивне, така популяризація творів мистецтва, на зразках яких ми вчимося. Шкода тільки, що нашу молодь не виховують на кращих зразках мистецтва, таких мистців, як от: Енґр, Моне, Курбе, Дега, Ренуар або Тіціан, Веляскес, Рембрант, Франц Гальс та їм подібні.

О. Невже ж ця виставка не має своїх позитивів?

Х. Назагал виставка задовільна своїм маркантним позитивом. Бо, скажімо, на виставці нема таких зразків, під враженням яких глядачеві кортіло б озватися терпким словом, або, дивлячись на які, глядач відчував би потребу "копнути ногов". Щоправда, кожний глядач по-різному реагує або й зовсім не реагує. А це найгірше. Глядача теж треба виховувати, привчати вдумливо ставитись до мистецтва, цінувати його глибину, а не розважальність, його красу, а не красовитість. Отже, навчитись відрізняти, де мистецький твір, а де лише його містифікація. От ви — інженер. Уявіть собі таке: ви побудували моста, який хутко завалився — з причини неправильної конструкції. Чи ви будете притягнені до відповідальности?

О. Без сумніву. Зрозуміла річ.

Х. А от я — лікар. Лікую хворих і, скажімо, установлю помилкові діагнози, тобто не вмю лікувати пацієнтів. Що мене чекає?

О. Вам заборонять, відберуть право провадити далі практику.

Х. А чому ж має право мистець у наші дні випускати у світ нісенітні твори, ігноруючи думку глядача — вашу і мою?..

МОЖНА ПРИДБАТИ ТАКІ КНИЖКИ

В. ЧАПЛЕНКА:

МУЗА, збірка оповідань	\$0.75
ЧОРНОМОРЦІ, історичний роман	\$3.00
ІСЬКО ГАВА, сатирична поема	\$0.50
ПІВТОРА ЛЮДСЬКОГО, повість	\$1.50
ЗОЙК, збірка оповідань	\$1.50
УКРАЇНЦІ, повість	\$2.50
ЗАГИБІЛЬ ПЕРЕМІТЬКА, повість	\$2.50
ДЕЩО ПРО МОВУ, збірка статей	\$1.00
ПРОПАЦІ СИЛИ (укр. літерат. 20-их р.)	\$1.50
УКРАЇНСЬКА ЛІТ. МОВА (укр. мова в українській державі 1917 - 1920 р.)	\$2.50

Замовляти:

**V. Chaplenko, P. O. Box 871
Presidio of Monterey, California, U.S.A.**

ТИЖДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

(Закінчення)

Спочатку хочу зробити деякі уточнення й вяснення до попередніх двох розділів цієї статті. У грудневому числі я відзначив, що Тиждень Української Культури розпочато "твором російського композитора". Відзначив це як великий недолік, хоч додав: «Я нікого не обвинувачую, бо ще не знаю, хто завинив у цьому». Тепер справа з'ясована: у програмі замість арії із опери М. Мусоргського «Сорочинський Ярмарок» стоїть «Ой казала мені мати». З цього треба зробити висновок, що відповідальність за це лягає не на пані О. Глібович, а на саму співачку — Любу Туркевич.

У січневому числі я також зробив закид, що на концерт української народної музики, пісні й танку взято малу залю. При цьому навів слова одного з керівників КУК-у: «казав же я взяти залю на Крісті, але дехто заперечив: мовляв, забагато бендерівщини буде...»

Дехто з керівників УНО, не бажаючи, щоб громадянство обвинувачувало їх, що це саме вони так висловились, вяснили мені, що ніхто з представників УНО до КУКу цих слів не сказав, залю ж УНО-місто дало на цей концерт безплатно, щоб допомогти відділові КУКу фінансово.

З приємністю уточнюю цю справу. Очевидно це сказав хтось інший і, як виходить з вяснень делегатів УНО, не на засіданні КУКу, а десь приватно чи в іншому місці. Врешті, я й не писав ніде, що це сказав хтось з УНО. Та й особа, яка мене інформувала, теж не обвинувачувала УНО.

КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

Концерт відбувся в четвер 21 листопада в залі Інтернаціонального інституту. Про цей концерт я не маю чого писати — це був найкращий концерт у програмі Тижня. На жаль, він відбувся серед тижня, а не в суботу чи неділю, тому публіки було мало — яких 500-600 осіб.

Концерт був справді якісний, культурний. Навіть і найпридирливіший критик ні до чого вчепитися не може. Тут лише можна мати свій смак, висловити свій погляд щодо добору композиторів чи їх творів, можна відзначити якісь нюанси у виконанні. Наприклад, що піяністці Любі Жук, може, в якомусь творі бракувало блиску чи тепла, як відзначає проф. І. Ковалів у "Новому Шляху"; чи, скажімо, у Осипа Гошуляка (у виконанні арії Остапа з Лисенкової опери «Тарас Бульба») відчувалася не властива цьому співакові напруга голосу, що знижувало якість виконання, чи ще щось подібне. Усе це фахові деталі, про які я не збираюсь писати, бо це не мій фах, а до того вони й не цікавлять читача, який на концерті не був.

Концерт розпочала відома вже нашим чи-

тачам монтреальська піяністка Люба Жук. У зв'язку з тим, що недавно помер її батько, вона перед початком попросила публіку не оплескувати її частину програми концерту. У її програмі були такі твори: В. Барвінський — «Прелюд ч. 1» і «Мініатюри», Н. Нижанківський — «Спомини» і «Чотири листи» (маленька сюїта). А. Кос-Анатольський — «Гомін Верховини» і «Гуцульська токката».

Другим солістом цього концерту був О. Гошуляк, що виконав: «94-ий псалом Давида» В. Барвінського, «Думу» М. Гайворонського, арію Остапа з опери «Тарас Бульба» М. Лисенка та арію із опери «Богдан Хмельницький» К. Данькевича (сцена перед стратою Ниви). Акомпаньювала йому М. Кравців-Барабаш.

Другий відділ розпочав талановитий скрипаль з Монреалю, що вперше виступав у Торонті, Євген Гусарук, який виконав: «Сонатину» (з трьох частин) Юрія Фіяли, «Легенду» М. Фоменка та «Українську сюїту» (з чотирьох частин) О. Зноско-Боровського. Акомпаньював йому Іреней Жук.

Закінчила концерт співачка Марта Кольська, яку організатори Тижня «позичили» у США — стало живе у Нью-Йорку. М. Кольська проспівала "Минають дні" М. Лисенка, арію Ганни із опери М. Вериківського «Наймичка» і дві пісні А. Рудницького: «Мати» і «Ти воскреснеш, Україно!» — обидві з циклу "Пісні про Україну". Акомпаньював А. Рудницький.

Все це кваліфіковані виконавці, які виступають у канадській та американській операх, виступають як солісти з найкращими симфонічними концертами, а також по радіо й телебаченню. Про їх якість свідчить і їх репертуар — жодного халтурного твору не було. Можна б закинути, що було мало новіших творів. Наприклад, Люба Жук згадані вище твори Барвінського та Нижанківського вже кілька разів виконувала в Торонті. Правда, у зв'язку з її родинним горем, вона, можливо, не мала змоги дати зовсім нові твори. Це самозрозуміле. Ми тільки можемо висловити їй наше щире співчуття і подяку, що вона не відмовилась від участі в концерті, чим зробила велику приємність любителям гарної музики.

Можна б було сподіватись свіжішої програми і в Осипа Гошуляка, бо опера "Богдан Хмельницький" новиною на еміграції вже не є. Якісний і свіжий репертуар для такого співака, який, як кажуть, «росте на наших очах», — запорука успіху і доброї кар'єри в майбутньому. Особливо О. Гошуляк мусів це врахувати, готуючись до Тижня Української Культури: тут він міг показати не лише свою високу співацьку клясу, а й уміння та бажання працювати над новим репертуаром.

Справжньої похвали за свіжість і якість

репертуару заслугоує наймолодший, здається, учасник концерту — скрипаль Євген Гусарук. Він почав свій виступ «Сонатіною» Юрія Фіяли. Це не є, звичайно, найновіший твір Юрія Фіяли. Вперше цей твір «відкрили», звичайно, не українці, а чужинці (Див. «Новий твір композитора Юрія Фіяли», "Нові Дні", грудень, 1956, стор. 28). Фіяла, при всій своїй талановитості і просто дивовижній працьовитості, не належить до тих композиторів, що вміють робити «ярмарок» навколо своєї особи, тому, мабуть, його українці «відкриють» аж по смерті, або коли Фіяла матеме вже двометрову бороду...

Іван Ковалів у рецензії на концерт висловлюється про цей твір із захопленням: «Твір Фіяли, імпресіоністично кольорований, написаний поетично і з прекрасним знанням властивостей інструменту (на окрему увагу заслугоує фугато в середній частині) є цінним вкладом в українську скрипкову літературу» («Новий Шлях», 14.12.63 р.). Оцінка, як бачимо, висока. Шкода лише, що ми спромоглись на неї трохи чи не на десяток літ після англійців та французів...

Не можна також до старих творів зарахувати й «Легенду» померлого кілька років тому Миколи Фоменка.

«Українська сюїта» сучасного київського композитора Олександра Зноско-Боровського — вихованець проф. Я. Магазинера (кляса скрипки у Київський музпрофшколі) і проф. Л. Ревуцького (кляса композиції Київського музично-драматичного інституту), — написана в 1952 р. (вперше видана у видавництві «Мистецтво» в 1953 році). На еміграції це ще новий твір. Якість репертуару і його свіжість — найкраще свідомство Євгенові Гусарукові. Якщо до цього додати талант і добру школу та техніку, то цілком зрозуміло, що наш молодий скрипаль був справді світлою точкою в програмі Тижня.

Нічого не закинеш у ділянці репертуару й Марті Кокольській. Чудовий ліричний твір М. Лисенка «Минають дні, минають ночі», який, здається можна слухати й слухати, повна драматичної напруги арія «Ганни» із опери М. Вериківського «Наймичка» (за Т. Шевченком) і два нові твори А. Рудницького. Правда, «Наймичка» написана ще в 1939-40 рр., але на еміграції ця опера невідома, а окремі арії з неї також дуже рідко співані.

Марта Кокольська справді виростила на наших очах: здається, ще зовсім недавно це гарненьке, але завжди стурбоване пошуками, чор-

няве, як достигла сливка, дівча бігало до української гімназії в Зальцбурзі, Австрія, і «щось там співало» в хорі П. Окопного... Сьогодні ж вона виступає в американських оперових колективах у найкращих залах США, по телебаченні... Вітаємо й бажаємо дальших успіхів!

Заля Інтернаціонального інституту, у якій відбувся концерт, і не акустична, і не естетична. Це будинок колишньої церкви чи синагоги, збудована зала, як велика шопа з усякими «прикрасами» на стелі. У цій залі не вчуєш навіть промови, а не то що музики. На концерти такого розмаху і якості краще її уникати.

СИМФОНІЧНИЙ КОНЦЕРТ

Симфонічний концерт відбувся 23 листопада в найкращій концертній залі міста - Мессей Гол. Виконувала симфонічні твори Торонтонська симфонічна оркестра під диригуванням відомого Волтера Сускінда. Солісти: Єва Столярчук-Бімс (сопрано) та Роман Рудницький (піаніст).

Виконано такі твори: Л. Ревуцький — «Козачок», А. Штогаренко — «Вальс», В. Витвицький — «Диптих», Ю. Фіяла — «Концертіно» (оркестра й піаніст Р. Рудницький), Р. Придаткевич — симфонія «Тополя», три твори для голосу й симфонічної оркестри (солістка Столярчук-Бімс): В. Барвінський — «Ой, поля, ви поля», С. Людкевич — «Спи, дитинко», М. Фоменко — арія з опери «Івасик-Телесик», а на кінець — «Балетна сюїта» А. Рудницького. Розпочато концерт королівським гимном, а закінчено українським (у чудовому оркеструванні А. Рудницького).

Щоб наші читачі уявляли все, подаємо уривки рецензій з англійських щоденників.

Музичний рецензент щоденника «Глоб енд Мейл» Джон Крегланд пише:

«Рудницький, який грав уже тут кілька разів, це талановитий молодий музикант, якого гра чиста блискуча й музикальна, хоч ще трохи не особиста. Його підхід найкраще відповідає ніжно-ліричній повільній частині «Концертіно» Юрія Фіяли.

Столярчук-Бімс має чистий, сильний голос, певний у високих тонах і добре заокруглений, він найкраще звучав у наснаженій виразом «Спи, дитинко» Станіслава Людкевича, хоч уже не так повно визначився в арії з опери Миколи Фоменка «Івасик Телесик», де інтерпретація була трохи зам'яка.

Зліва:

- О. Гошуняк,
- М. Кокольська,
- Є. Гусарук,
- Л. Жук.

Симфонія Романа Придаткевича "Тополя" більше захоплювала б, якщо б мала програму, як симфонічна поема Ріх. Штравса. Зате ніякої ідеї не потребувала енергійна описова музика Антона Рудницького в Балетній сюїті Оп. 2."

Музичний рецензент "Телеграму" Джордж Кідд пише таке:

"..Це був цікавий концерт, тим більше, що виконувані твори були творами композиторів, більшість з яких ще живе. Троє з них сиділи серед публіки.

Музика хоч і не визначалась великою оригінальністю, але була цілком приємною. У ній було мало такого, що вдаряло б дисгармоніями по нервах слухача, зате було багато заспокійливого ліризму, що пронизував твори.

Деякі з творів були лише фрагментарними картинками, але якісним, що концентрувало увагу оркестри й тримало в напрузі диригента. Торонтська симфонічна оркестра виконувала програму добре, а тому всі композиції звучали належно.

Пані Столярчук-Бімс, яка народилася в Канаді, співала твори Барвінського й Фоменка. Вона має голос високої класи з подиву гідною скалею й великою силою. Її "Спи, дитинко" було чудовим зразком співу. Співачка також уклала багато драматизму у виконання арії з "Івасика-Телесика".

Пан Рудницький виступив у "Концертіно" Юрія Фіяли, який живе в Канаді. Талант соліста блискучий і великий, осяяний експресивністю й теплом, що найвиразніше відчулося в ляргісімо. Лише у фіналі, здавалося мені, рівність виконання порушилась і як соліст, так і оркестра втратили прозорість.

Загально ж цей відмінний від інших концерт виявився вдалою подією".

Музичний рецензент третього щоденника, "Торонто Стар", здається, на концерті не був, тому він обмежився тим, що подав короткі відомості про українську музику та її становище під російською окупацією, не аналізуючи самої програми концерту. Очевидно, використав відомості, подані у програмі концерту.

Як бачимо, пишуть ніби добре. Та щоб читачі наші були поінформовані чесно, скажу, що відбувся чималий тиск на цих рецензентів. Дехто з наших же читачів, які особисто знайомі з ними, домагалися доброї рецензії, бо, мовляв, негативні рецензії знеохочуватимуть українців до праці в цій ділянці, а від цього нікому користи не буде. Не запевняю, але маю відомості, що й перед концертом вживалися відповідні розмови з ними. Я вважаю це зайвим. Знаю, наприклад, напевно, що обидва цитовані рецензенти заявили, що концертом вони "не захоплені". Можливо, в другому відділі вони змінили свою думку, можливо, вирішили, що не варто дуже критикувати, бо новоприбулі, зокрема українці, таки чимало до канадської культури додають, бодай концертіві залі час до часу наповнюють, то й справді не варто їх розчаровувати.

Брак знання фактів з українського музичного життя доводить інколи до таких помилок,

як ствердження "впливу" В. Витвицького на А. Штогаренка, хоч нема підстав припускати, що Штогаренко міг бути ознайомленим з твором Витвицького.

Так чи інакше, а можемо ствердити, що чужі музичні критики, хоч і розглядають концерт з чисто формального боку, але оцінили його позитивно і вдоволені з нього.

Єдина так звана фахова рецензія українська була в "Новому Шляху". Написав її І. Ковалів. Він відзначає значення таких концертів для української справи, а далі розглядає саму програму. Треба відзначити, що його розгляд відзначається ще більшим формалізмом, ніж розгляд англійських критиків.

Ось уривок з його рецензії:

"...Концерт почався "козачком" Левка Ревуцького та "Вальсом" А. Штогаренка, обі речі добре зінструментовані, хоч написані більш в традиційному аспекті. "Диптих" Василя Витвицького для струнної оркестри виявив використання різних ефектів, а в пешу чергу добре обізнання з регістрами струнних інструментів, коли мова про їх доброзвучність. Перший імпресіоністично-вдумливий, імлісто-пасторального характеру частині бракувало трохи ритмічних контрастів. Для другої частини (стилізована коломийка) з її спокійно пливучим танцювальним ритмом допрошувалося більш динамічне розпрацювання кода.

Фортепіанове концертіно Юрія Фіяли для фортепіана, трубки, струнної оркестри і кітлів, виявило багато синкопованих ритмів та перкусійних ефектів. Роман Рудницький, молодий піаніст, обдарований гарною технікою, виконав концертіно чітко й ефективно. На окрему увагу заслуговує повільна частина (ляргісімо), що в ній відлеглисть тематичного споріднення з народньою тематикою може бути прикладом і зразком, в якому напрямі може і повинен розвиватися український музичний стиль. Поетична краса цієї частини лежала не тільки в її вмілому тематичному орудуванні, але й в першу чергу у вмілому чергуванні і змішуванні тембрів фортепіано із поодинокими сольовими інструментами (сольно трюбка, сольо скрипка), а все на тлі добре зрівноваженого і знюансованого цілого струнного ансамблю.

Друга частина концерту почалася симфонічною поемою Романа Придаткевича. "Тополя", написана багато років тому під сильним впливом німецького імпресіонізму, виявляє всі його добрі прикмети і недоліки. "Тополя" дуже "симфонічна" і з другого боку дуже фрагментарна. Більша рельєфність тем причинилася би багато до її свцільности...

...П-ні Єва Столярчук-Бімс очарувала слухачів своїм незвичайної ширини і природної краси голосом. Всі три речі... були проспівані з помітною вишуканістю та зрозумінням щодо інтенції поодиноких пісень... П-ні Столярчук має не тільки всі непересічні прикмети рутинованої оперової співачки але також музикальність та інтелігенцію в концертному аспекті.

Концерт закінчився балетною Сюїтою Ан-

тона Рудницького, твором незвичайно добре інструментованим, із знанням усіх тонкощів оркестральної палети. І знову приклад, як можна абсорбувати чужі впливи і перетопити їх у твір оригінальний. Твір вражає подекуди своєю вертикальністю. Проте він відображає весь динамізм, що ним бурували музики двадцятих років. І хоч, здавалось би, твір має більш космополітичні аспірації, все таки його могутнє фінальне крещендо є художнім відображенням української стихійності і снаги модерною музичною мовою”

(“Новий Шлях”, 21.12.63).

Вибачайте, що передрукую цитату без мовно-стилістичної редакції: якщо чого не зрозумієте, чи десь поламаєте язика, то вже винить за це не мене, а редактора “Нового Шляху” — це його справа була відредувати цю рецензію. Я навіть лишив “Концертно”, хоч по-українському треба сказати “концертно”. У нас замість термінологію чи правопис вивчати, кожен намагається реформувати їх... Оце “концертно” пішло по всіх газетах, афішах і т. д. Прошу наших читачів не піддаватись цій мовній провокації і знати: “концерт”, а не “кончерто” (італійське) і “концертно”, а не “кончертно” — нехай уже порядні українські граблі торохкають по “вчених лобах”, а наші якісні українські лоби хай лишатся без синяків...

А Я З КОНЦЕРТУ НЕВДОВОЛЕНИЙ...

Так, невдоволений від початку й до кінця. Чому? Адже фахівці вдоволені, то чого ж ти ще хочеш? Твоє діло, як кажуть, маленьке. Ні, не маленьке, а дуже велике, бо концерт улаштовано не для критиків, а для слухачів, для поширення української культури, зокрема музичної, серед своїх і чужих.

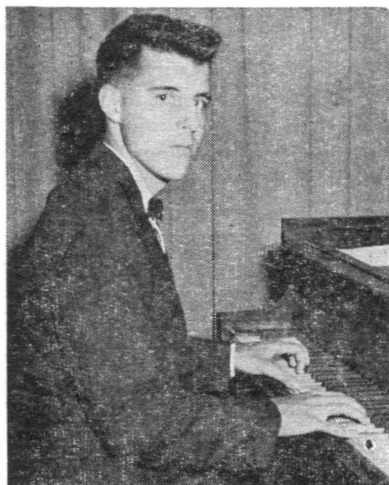
На мою думку, завданням критика є не лише розібрати твір формально, а й сказати слухачам, що в ньому є і якими засобами композитор те «що» висловив. На жаль, не тільки українська, а й англійська так звана фахова критика висловлюється такими (засмальцьованими вже “фаховими” виразами, так ганяється за “риса-

ми оригінальності” чи “перкусійними ефектами” в творі й так грається “фаховими” термінами, що перестала виконувати своє основне завдання. Така “фахова” критика часто шкодить розвиткові музики чи будь-якої іншої ділянки мистецтва.

Визначні мистці це розуміють і цілком нехтують або й поборюють її. Дозволю собі навести приклад, як Левко Ревуцький говорив про таких “фахових критиків”: вони “...все знають, все розуміють, все вміють, лише нічого не можуть...”

Я не маю на меті кольнути цими словами трьох музичних рецензентів, яких я цитував вище, а лише хочу сказати, що фахова музична критика часто-густо не є на належному рівні і що рецензенти здебільша за деревами лісу таки не бачать. Якщо ви, наприклад, захочете зрозуміти в чому суть і велич Другої симфонії Левка Ревуцького, то з “фахових” оцінок цього ніколи не довідаєтесь — вам доведеться взяти те, що написав про цей твір поет Максим Рильський...

Але чим же я невдоволений з симфонічного концерту, який був цілком культурний, добре організований? Із шести живих композиторів, твори яких було виконано на концерті, тільки два перших були з України, а решта еміграційні. Я ще раз поставлю питання (як і про малярську виставку): що ми показували на Тижні — українську музику взагалі чи її еміграційну галузь? І що саме треба показувати в такому випадкові? Я думаю, що українську музику взагалі. Я дуже шаную еміграційних композиторів, але треба знати, що на еміграції ми навряд чи створимо щось таке, щоб воно лишилося в нашій національній скарбниці на довший час. Ми, зокрема наші музики, відірвані від національного ґрунту, від живодайного національного джерела. Якщо я читаю чи слухаю те, що наші музики пишуть і говорять про музику в Україні, то мимоволі приходжу до висновку, що еміграція не тільки що не обізнана з фактами, а й утратила здібність відчувати биття творчого музичного пульсу в Україні. У посталінській добі в Україні в ділянці музики появляються твори, які вар-

Зліва: Р. Рудницький, Е. Столярчук-Бімс, диригент В. Сускінд.

ті великої уваги. Чому б нам було не показати цього на нашому Тижні?

Агломовні рецензенти відзначають факт, що три композитори, твори яких виконувались на концерті, сиділи в залі. І це, мовляв, свідчить про сучасність програми концерту. Ну, що ж — на те вони й “фахові чужі критики”, щоб не поцікавитись справою глибше. Але нею мусів би поцікавитись І. Ковалів. Дозвольте, дорогі читачі, ствердити факт, що “наймолодшим” твором концерту було “Концертіно” Юрія Фіяли, написане ще в 1950 році. Коли я запитав А. Рудницького, якої давности його твір, то він просто уникав відповіді і мені довелося настирливо повторювати своє запитання, щоб почути: “У 1932 році”, хоч І. Коваліз пише, що “Балетна сюїта” — твір, який “відображує весь динамізм, що ним бурували музики двадцятих років”.

Оце така “сучасність” показана на найважливішому концерті Тижня! А ми читаємо, що про нас написали рецензенти англомовних щоденників, і аж облизуємось від вдоломнені: “Ах, ах, ми сучасні, сучасні! Навіть англомовні фахові критики це визнали!” От я й невдоволений.

Подруге, якщо ми, дорогий читачу, з тобою не фахівці від музики, то нам вільно говорити нормальною мовою. Поперше, ми можемо собі з'ясувати термін “симфонія”, щоб знати, що саме на цьому концерті мало б бути. Симфонія — слово грецьке, означає воно нашою мовою — співзвучність. Починаючи з другої половини 18 століття, симфонія стала наймонументальнішим із жанрів інструментальної музики, що дає можливість широкого і всебічного розвитку музичних образів. Симфонія мусить мати в своїй основі визначний ідейно-філософський задум. У симфонії здебільшого відображено потяг людини до волі, світла, щастя, її боротьбу за краще майбутнє нації чи й усього людства. Симфонія здебільшого складається з чотирьох частин, хоч буває й з трьох: 1-ша — драматична зав'язка (алегро), 2-га — повільна частина в лірично-пісенному пляні, 3-тя — звичайно жвава, інколи жартівлива частина (скерцо), яка є повним контрастом до другої (ліричної) частини, і в якій інколи відновлюється тема драматичного конфлікту першої частини, 4-та — фінал, у якому зображено перемогу людини чи нації, себто перемогу добра, правди, світла.

Є ще симфоньети та симфонічні поеми. Звертаємо увагу читачів (це нам потрібне буде потім), що ці жанри симфонічної музики менш і від симфоній не лише розміром, а ще й значимістю їх ідейно-філософського задуму, який є ідейною основою твору.

Так ото на нашому концерті не було виконано жодної симфонії. От я й невдоволений ще раз. Мало того, що не було симфонії, а й симфонічні поеми були переважно з малою ідеєю, або й зовсім без неї. І саме цієї основи симфонічної музики наші шановні рецензенти (чужі й свої!) не добавили в творах нашого концерту, вони цю безідейність утаїли від слухача. Фактично — свідомо чи несвідомо — обдурили його. І це я спробую довести. Звичайно, я не фахі-

вець від музики, але кожен літератор, чи навіть порядний “натяк на літератора”, мусить бути обізнаний з історією, філософією і з усіма видами мистецтва, в тім числі і з музикою, настільки, щоб уміти бодай відчутти чи є в творі ідея, чи нема. Тому в цьому аспекті мені вільно говорити про музику також.

“Козачок” Л. Ревуцького. Твір чудовий. Чужі рецензенти, як читач бачив з цитат, ним захоплені. Я також. Як у мене буває сумний настрій і мені хочеться розвіяти його, то я кладу на патефон платівку з “Козачком” Ревуцького і оживаю — кожного разу посміхнусь. Це твір майстерно зроблений, бравурний, повний гумору. Але це ж таки «симфонічна мініатюра»! Якщо по закінченню концерту публіка шаліє і кричить “біс”, то він дуже добре надається для такої okazji. І тоді він може викликати нову хвилю захоплення. Ми ж ним розпочали концерт, а не закінчили. А це недобре. Від цього програв не тільки концерт, а й сам “Козачок”, бо як програмовий твір він не міг зробити належного враження.

“Вальс” А. Штогаренка. Рецензент “Глоб енд Мейл” вважає, що він “довгуватий” і ще й написаний під впливом Витвицького... Я ж вважаю, що він не “довгуватий”, а таки дуже довгий. Та це ще пів біди, але, на мою скромну думку, це твір, що за своїм характером та інтонаціями не надається до програми концерту поважної симфонічної музики, бо це твір сальоново-розважувальний, який з успіхом можна виконувати десь на самодіяльному концерті в клубі чи в парку. Очевидно, він для цієї мети й написаний.

Здавалося б, що наш фаховий рецензент (І. Ковалів) мусів би це розуміти й відзначити, щоб щось подібне не повторилося. Але ні — він цим не цікавиться й відзначає, що “Козачок” Ревуцького і «Вальс» Штогаренка “добре зінструментовані, хоч написані більш в традиційному аспекті”. Просто дивно, що такі відмінні за своїм характером твори фахівець ставить в одну “рубрику” і нічого про них фактично не сказав.

Пригадаємо читачам, що в Торонті вже відбулося два симфонічних українських концерти: перший (фактично пів концерту) під диригуванням сера Ернеста МекМіллана (див. “Нові Дні”, березень 1956 р., стор. 24) і другий під диригуванням покійного вже Л. Туркевича (див. “Нові Дні”, травень 1959 р., стор. 16-17). На другому концерті було виконано сюїту А. Штогаренка “Пам'яті Лесі Українки”. Музичний рецензент “Телеграму” тоді захопився нашим концертом, зокрема А. Штогаренком, і писав: “Програма... виявила, що існують ще композитори, крім Баха, Бетговена, Чайковського і Брамса”. А рецензент “Торонто Дейлі Стар” Гугг Томпсон присвятив А. Штогаренкові майже всю свою рецензію... Чого ж цього разу ми так невігдно показали творчість цього визначного й заслуженого нашого композитора, довголітнього директора Київської консерваторії? І чого наші фахові критики про це мовчать?

“Диптих” В. Витвицького. Чужі рецензенти промовчали цей твір, а І. Ковалів удовольнив-

ся тим, що твір “виявив використання різних ефектів, а в першу чергу добре обізнання (В. Витвицького. П. В.) з реєстрами струнних інструментів...” Чи не замало для фахового критика? Чи не занадто це по-шкільному?.. І чи вільно висловитись літераторові про цей твір? Якщо так, то я скажу, що у “Диптисі” бракувало думки (ідеї), хоч у першій частині (“Пісня”) вона виразно відчувалась, але в дальшому не розвинулась і все закінчилось фактично експозицією. То чи ж можуть у такому випадкові “різні ефекти”, які відзначає п. Ковалів? Це те ж саме, що і в літературному творі: якщо ідеї й живих носіїв її нема, то хай твір буде хоч якою “ефективною мовою” написаний, але він значимим твором не стане.

“Концертно” Юрія Фіяли. Про Фіялу я чув багато і давно. Врешті, чув кілька його фортепіянових творів, у, сказати б так, домашньому виконанні — як своєрідна ілюстрація до розмови. Признаюся, що був певен, що мені його твори ніколи не подобатимуться. У моїй уяві Юрій Фіяла був не що інше, як (Боже мій, хоч би не розгнівався, бо Юрій Фіяла все ж таки бодай колишній наш співробітник!) — “ультрамодерний сочинитель”. А я — хай Бог простить, а люди вибачать — не дуже то шаную порожніх, як нутро барабана “модерністів”! Оце вперше на двох концертах Тижня почув його твори. І уявіть собі моє справді велике і найприємніше розчарування: Юрій Фіяла явився мені на двох концертах як тонкий і ніжний лірик, якому органічно чужа всяка беззмістовність. Але цього мало: Фіяла — композитор-оптиміст без найменшого наляку на якусь роздвоєність, а тим більше на безнадію. Я сказав би, що в його творах бренть соняшна радість. Знаю, що фахові критики вже іронічно посміхаються: “Ха-ха! Теж мені критик музичний знайшовся! “Соняшна радість!” Це ж загальник, який нічого не дає!”

Може комусь нічого й не дає, але що “соняшну радість” я завжди чую, скажемо, у творах В. Моцарта, але ніколи не чую її у творах Я. Сібеліуса. Тому я кажу, що **тонкий і ніжний ліризм і оптимістичне світовідчуття є основою творчості Юрія Фіяли.** Та якщо хтось із наших читачів вважатиме, що характерною ознакою творчості Ю. Фіяли є “синкоповані ритми та перкусійні ефекти” (і цього для нього вистачить!), то він мені ворогом через те не буде... Так чи інакше, а я дуже раджу всім, хто ще не знайомий з творчістю Фіяли, познайомитись з нею.

Читачам, мабуть, було б цікаво, що каже про своє “Концертно” автор його. До речі, я пішов “за куліси”, щоб бодай поглянути на творців концерту, подякувати їм і щось розвідати. На моє здивування я не тільки не побачив там публіки, а — уявіть собі! — навіть жодного редактора — усі стрімголов побігли додому, ніби кожен одержав вістку, що горить його хата... Це мені також не подобалось. Це погане свідоцтво нашій публіці, а щодо редакторів, то це доказ легковаження справою: мовляв, “щось там якось напишемо!” Так ото Юрій Фіяла признався мені, що вважає своє “Концертно” “одним з

найпростіших та найменш вартісних з поверх 150 “з гаком” творів», які він написав. А дав він його до виконання лише тому, “щоб достосуватися якось до решти програми цього концерту”. А я б таки дав симфонію! Скромність інколи й шкодить.

“Тополя” Р. Придаткевича. У програмі її названо симфонією, але рецензент “Глоб енд Мейл” порівнює її з симфонічною поемою Штрауса, а І. Ковалів зве її просто симфонічною поемою, чим вона по суті і є. Навряд чи личить «полковника величати маршалом»...

Той же рецензент “Глоб енд Мейл” відзначає в ній відсутність ідеї, а І. Ковалів вважає її “фрагментарною”, що теж рівнозначне з відсутністю ідейного задуму чи з невмінням опрацювати тематичний матеріал твору. І. Ковалів пише: “Тополя” написана багато років тому під сильним впливом німецького імпресіонізму, виявляє всі його добрі прикмети й недоліки. “Тополя” дуже “симфонічна” і з другого боку дуже фрагментарна”.

Якщо висловлюватись простіше й точніше, то “Тополя”, як і всі імпресіоністичні твори, зовнішньо блискуча: вона трудна, в ній багато шуму, гуркоту, словом, “багато нот”, але в ній відсутня формальна будова. Читачі знають, що я часто консультуюсь з фахівцями. Признаюся, що як я маю змогу, то я охоче консультуюсь в одному й тому ж питанні у кількох осіб. Щодо “Тополі” Р. Придаткевича, то два солідних фахівці запевняли мене, що це був найслабший твір програми концерту. Навіть інструментування її вважають дуже слабким (“Купа окремих пассажів без глузду й логіки...”).

“Балетна сюїта” А. Рудницького. Признаюся, що цей твір не зробив на мене глибокого враження, хоч назверх він дуже ефективний — голосний і темпераментний “по саме нікуди”... Один слухач охарактеризував мені його цитатою із солдатської кубанської пісні: “Громко музика грає, барабани сильно б’ють”... Але кінчилась музика і за кілька хвилин усе забулось... Виходить так, що чогось цього творові бракує? Шукав я цього “браку” у фахових рецензіях. Думав, що йому бракує спільної ідеї, яка зробила б сюїту ціліснішою і твір викликав би в слухача сильніше враження. Та Джон Крегланд з “Глоб енд Мейл” на моє здивування запевняє: “Зате ніякої ідеї не потребувала енергійна описова музика Антона Рудницького в “Балетній сюїті” оп. 12”. Унікає виразно говорити про цей твір і наш І. Ковалів. Він починає з “надзвичайно доброго інструментування” цього твору, а це є доказом, що він або не має чого сказати, або не хоче нічого сказати. Далі говорить, що “Балетна сюїта” Рудницького є прикладом, “як можна абсорбувати чужі впливи і перетопити їх у твір оригінальний”. Які впливи? Чий? І що таке окреслення дає читачеві, який не є фахівцем? Кінчає ж свій розгляд І. Ковалів запевненням, що “...могутне фінальне крещендо є художнім відображенням української стихійности і снаги модерною музичною мовою”. Ну, й що тут скажеш? Хіба “Ох, ох, ох!”, бо щось тут забрак-

ло І. Ковалеву формальних даних. Справді, якби так висловився не музикознавець, а літератор, то може б це було й нормально...

Відома істина, що сюїта — багаточастинний твір, складений із окремих частин, але об'єднаних загальним ідейно-поетичним задумом. І щоб реалізувати цей ідейний задум (висловити його музичними засобами), себто донести його до слухача, частини сюїти відповідно розміщуються, а часом навіть об'єднуються ще й загальною тональністю. Якщо цього не буде, то вийде не сюїта, а попури, себто суміш окремих уривків, які не лишать у слухача довшого і глибокого враження, а забуватимуться один за одним, у міру їх закінчення.

Знайдуться читачі, особливо серед тих випадкових, які читають "Нові Дні" тільки для того, щоб до чогось учепитись, що Волиняк, мовляв, шукає в творах ідейно-філософського задуму і його розробки не тільки з лупою, а трохи чи не з мікроскопом, бо не має чого сказати про музику. Шукаю. Правда. Але чесно і вдумливого читача я прошу повернутися трохи назад і ще раз уважно перечитати місце, у якому я дав визначення симфонії. Чи то ж я його "сочинив"? Це ж відома всім істина. У нашому ж симфонічному концерті не тільки що бракувало бодай одної повної симфонії, яка була б стрижнем концерту, а навіть у більшості менших симфонічних творів, із яких складалася програма концерту, була повна (чи майже повна) відсутність справжнього симфонічного задуму, себто в них бракувало глибини думки, ідей та майстерності їх (ідей) розвитку. Без цього (навіть який "ефектовний"!) симфонічний твір буде лише більш чи менш вдалим набором звуків, серією гармоній та контрапунктичних сплетінь без жодної ваги чи змісту. Словом, вийде так: "Біг пес через попів овес, як не пошкоділо псові, так не пошкодить і вівсові, то хай же не пошкодить і рожденному, хрещеному... слухачеві". І не пошкодить. І не допоможе. Бо в симфонії мусить бути стільки змісту і ідей, як у великому романі-епопеї, а в симфонічних творах меншого розміру бодай стільки, як у добрій повісті чи поемі. Без цього симфонічний твір буде тільки менш чи більш приємними дзеньками-бреньками.

Ось чому наш симфонічний концерт, хоч він був добре зорганізований, культурно проведений і назверх виглядав дуже "окей", вдовольнити мене не міг. А як я прочитав рецензії англійських критиків, у яких вони шукали лише оригінальності твору і оцінювали твори й композиторів способом порівнювання, то я скривився й подумав: мабуть, доведеться щось писати. Коли ж на одній із п'ятниць "Козуба" обговорювався Тиждень і редактор "Н. Шляху" В. Левицький прочитав рецензію І. Ковалева, яка тоді саме була в друку, то я переконався, що писати мушу, хоч і як мені цього не хотілось.

ЧИ НЕ ЗАБАГАТО РУДНИЦЬКИХ?..

Справді широко кажу, що я дуже шаную Антона Рудницького за його працьовитість, фа-

ховість, організаторські здібності. Та я рішуче проти того, щоб більш нікого й нічого не було, себто я хочу, щоб було місце і для Фіяли, і для Шутя, і для Білогруда, і для Максимовича та Кіпи, і для інших. Що ж вийшло в нас? Композитор — Рудницький, акомпаньйатор — Рудницький, піаніст — Рудницький. Навіть твір на "біс" теж був твором Рудницького (батька). А чому не Косенка, Ревуцького, Лятошинського чи когось іншого? Адже було б більше імен, більше стилевої різноманітності, себто концерт (а разом і наша музика) був би яскравіший.

Я шаную всіх Рудницьких за їх талановитість, працьовитість, за відвагу, ініціативу, але як би то було гарно, щоб у цьому концерті було виконано хоч одну симфонію Василя Шутя! Кому б це пошкоділо? Я розумію, що організатори концертів могли Шутя й не знати, бо "Нових Днів" вони здебільшого не читають, а про Шутя наші часописи мовчать, ніби хтось заборонив пресі згадувати його ім'я. Та А. Рудницький Шутя ж добре знає, то чому б йому було не порадити пані О. Глібович: "Включіть у програму хоч один твір Шутя, щоб хоч той богопротивний Волиняк мовчав, бо він же не втерпить, а щось таки скаже!" Я певен, що О. Глібович такої ради послухала б.

Чи чому б було не запросити на соліста Б. Максимовича? Адже це цілком дозрілий піаніст високої класи. Чому, пані Глібович?..

Був би я це все промовчав, якби А. Рудницький не написав статті «Вчимося від Торонта» ("Свобода", 12.12.63 р.). У цій статті є речення: «Українська симфонічна музика почалася (підкр. моє. П. В.) щойно в 20 роках нашого століття». Чи не з того часу, як А. Рудницький приїхав до Харкова? А до того було... "дике поле", своєрідне музичне ніщо?..

Якщо хтось Україну починає від себе, то я стаю безжальним. Правда, у 20-их роках усі види нашого мистецтва буйно розвинулись. Відбувся своєрідний стрибок. Це наслідок національної революції — народ воскрес. Але це не був початок — це був іменно **стрибок у розвитку**. Щоб перекопати читача, що симфонічна музика таки не "почалась щойно в 20 роках", я наведу приклад: Перша симфонія Л. Ревуцького написана ще в 1915 році, а його перший концерт для фортепіяна з оркестрою ще в 1914 році. Вистачить? Чи подавати більше прикладів?

Довелося оце мені кілька тижнів заступати вчительку української мови на курсах українознавства. Порозмовляв я з курсантами, дав їм де-що прочитати й бачу, що язички їх якісь наче штучно зроблені — не вигинаються і все. Дам їм, думаю собі, завдання на трудно вимовлювані тексти — може хоч трошки язички їх еластичнішими стануть. І дав таку скоромовку на "язичеську вправу": "Прийшов Прокіп — кипів окріп, пішов Прокіп — кипів окріп. Як до Прокопа кипів окріп, так і по Прокопі кипів окріп..."

Звичайно, я не маю наміру зм'якшувати язички композиторам. Мене й тут цікавить зміст, сказати б так, "симфонічний задум" скоромовки...

І КІЛЬКА СЛІВ ПРО ЗАГАЛЬНЕ ВРАЖЕННЯ

Коцерт пройшов гарно, чисто, культурно. Публіка ж ще не вироблена. Наприклад, у павзах між частинами твору дехто пробував оплескувати. Але В. Сускінд не піддався на провокацію неписьменної в цих справах публіки: він, не повертаючись до залі, піднімав диригентську паличку і грозив нею публіці поверх своєї голови... І допомогло! Покійний же Л. Туркевич не витримав, повертався і... вклонявся. Наслідком оплесків сприймання твору як цілості ускладнювалось.

Це дрібниця, але вона свідчить, що симфонічна музика на еміграції ще не дійшла до широких шарів людности. У Торонті добра симфонічна оркестра, відбувається чимало симфонічних концертів. Часто приїздять визначні диригенти, солісти. Концерти відбуваються взимку, але бувають і влітку, у раковині Канадської Національної Виставки. При всій своїй бідності на час я все таки хоч 5-10 разів на рік на ці концерти ходжу. З жалем мушу ствердити, що наших людей на них майже не зустрічаю — знайоме обличчя на них є рідкістю. Багато хто каже, що не розуміє симфонічної музики. Якщо підеш раз у житті, то й не зрозумієш. А як підеш сто чи тисячу разів, то не тільки зрозумієш, а й полюбиш. Про це варто б подбати нашій пресі. Мусимо відповідно скеровувати наших людей, виховувати їх. До речі, на цих концертах якась відмінна й публіка. Часом здається, що в Торонті таких людей і нема. І переважають жінки — від наймолодшого віку до найстаршого.

По закінченню концерту диригент оркестри В. Сускінд об'явив, що "три композитори, твори яких виконувались сьогодні, сидять у залі", і викликав їх на сцену (Витвицького, Рудницького й Фіялу). На сцену ж вийшли й солісти. Слухачі встали з місць і влаштували всім їм овацію. Це був зворушливий момент.

Скільки було публіки? Наша преса подавала: "Велика зала була виповнена по береги", «Найбільша зала міста виповнена вщерть» і т. д. Не вірте — все це неправда. Такі "неточні фрази" є наслідком жадливого почуття меншевартості, яка дає наказ: "Усе своє хвали, перебільшуй, бо це нам на користь". Ні, це нам на шкоду. Я уникаю цього. Я просто запитав організаторів концерту, скільки вони продали квитків. Мені сказали, що коло 2200. А я знаю, що Мессей Гол має 2985 місць. От тобі й "по береги"!

Це дуже погане свідчення нашій громаді. Тим більше, що в залі було чимало й чужинців і наших людей з інших міст. А коли до цього додати, що це лише третій наш симфонічний концерт у Торонті, а українців тут поверх 40 тисяч., то це таки ганьба. Навіть якщо якийсь "патрійота" вперто каже, що симфонічної музики не розуміє, то мусів би таки, — гнила колода, обтикана долярами, — піти, щоб бодай підтримати такий великий почин КУКу. Усе це викрути, звичайно: пошкодував пару долярів на квиток і все, мовляв: "А що мені той концерт дасть?" Шкода. Навіть на концерт, який був організував

Л. Туркевич, усі квитки були випродані. Аж дивно. І дуже неприємно.

І ДЕЯКІ ВИСНОВКИ...

Відзначу ще деякі вади Тижня. Це не тільки вади, а були просто й неподобства. Наприклад, на виставці (малярській) були показані гроші часів нашої державности. Це гарно. Але в центрі їх була так звана "катеринка" — "СТО РУБЛЕЙ" царських випуску 1910 р. То хіба не треба битись головою об телеграфні стовпи від такої "культури" й "патріотизму" організаторів виставки?

Каталога на час відкриття виставки не було. Знаю, що тяжко повірити, але це факт. Коли я прийшов на виставку серед тижня, то пані, які сиділи там і брали гроші за вхід, зустріли мене такими словами: "Вибачте, редакторе, але в нас хвилино нема каталогів. Ми вам позичимо свій, бо нам їх вчасно не доставили". Я посміхнувся і пішов оглядати виставку з позиченим каталогом. За кілька хвилин, до мене підійшла одна з пань і сказала, що каталоги вже є.

— Так скоро привезли? — питаю.

— Ні, вони були в другій кімнаті, а ми про це не знали...

Від цього всього не стогнати, а вити треба.

Кілька слів про програмку. Я вже згадував статтю про малярство. Дуже невдалі й довідки про композиторів. Наприклад, про А. Штогаренка написано лише одне речення - півтора рядки друку. Ані року народження, ані інших дат не подано. А я ж у "Нових Днях" уже був подав колись вичерпну довідку про нього (травень 1959). Про Л. Ревуцького подано 6 рядків, у яких фактично нічого не сказано - навіть основних творів не перелічено. Згадано Другу симфонію, — що вона одержала першу нагороду. Але подано, що вона написана в 1929 р., хоч фактично вона написана в 1926 р., друга редакція її зроблена в 1939-40 рр. Замість того, щоб сказати, що Ревуцький учився в Лисенка і Глієра, сказано, що

ФАХОВО. СПРАВНО. СКОРО. СОЛІДНО. ДЕШЕВО!!!

Наше бюро полагодує в цілому світі: прогульки групові, індивідуальні, іміграційні справи, купівлі квитків, на літаки, пароплави, поїзди, автобуси на всі світові лінії. **Плянуєте подорож і хочете заощадити?**

Пишіть або звертайтеся особисто по проспекти до єдиного українського представника нашого Бюро Подорожей —

МАРКІЯНА КОГУТА

THE POST HOUSE TRAVEL BUREAU,
2402 Bloor St. West, Toronto 9, Ont.
Телефони: 767-7580 або 767-7589

він вчився “з Гліером і Лисенком”. Уявіть собі таку “неточність”... І це пишеться англійською мовою для чужинців. А преса мовчить! А бодай же ви здорові були!

Оце так говориться чужинцеві про д-ра мистецтвознавства, дійсного члена Академії Наук України, про людину, яка виховала найкра-

щих сучасних українських композиторів, таких як В. Гомоляка, Г. Жуковський, М. Дремлюга, А. Коломиєць, Г. Майборода, П. Майборода, В. Рождественський, А. Свечніков, А. Филипченко та багато молодших, а з еміграційних—Ю. Фіяла та І. Білогруд. Скажете, що нема матеріалів? Неправда, треба читати “Нові Дні” — усе там

ВАША '63

шоферська ліцензія

ВИГАСАЄ З ДНЕМ 28 ЛЮТОГО

Висилку нових апікаційних формулярів на шоферські ліцензії в Онтаріо вже закінчено. Негайно здайте свою апікацію з належною оплатою у найближче до вас бюро видачі ліцензій і там одержите нову ліцензію. Якщо ви ще досі НЕ одержали апікації, сконтатуйте негайно з найближчим бюро видачі ліцензій або напишіть до Ontario Department of Transport, Parliament Buildings, Toronto 2. При цьому не забудьте подати число вашої ліцензії 1963 р.; чи це є ліцензія оперативна чи шоферська; та своє повне ім'я, адресу й дату народження .

ВИ відповідаєте за те, щоб одержати свою нову ліцензію до 28 лютого.

Вибирайте вже свої автомобільні плити на 1964

рік! 1963 р. плити на особові та піввантажні автомобілі й мотоцикли також вигасають з днем 28 лютого. На них не буде жадного продовження. 1964 р. плити вже тепер можна викупити у місцевому бюро видачі ліцензій. Викупіть їх тепер, щоб потім вам не довелося в останній хвилині чекати в черзі!

Плити на вантажні машини, автобуси і причепні вагони 1964 р. річні плити для комерційних машин і причепних вагонів будуть видаватися 2 березня і будуть важні аж до 31 березня 1965 р. Чвертьрічні плити будуть видаватися щойно 25 березня. Всі минулорічні плити на комерційні машини і причепні вагони вигасають з днем 31 березня 1964 р. Для них не буде продовження.

ONTARIO DEPARTMENT OF TRANSPORT

Parliament Buildings, Toronto 2

Hon. Irwin Haskett, Minister

знайдете, панове. Загляньте в число за березень 1957 р. і там маєте докладну довідку про академіка Дмитра Миколаєвича Ревуцького, автора чи не найкращої української симфонії, яка минулого року виконувалась у програмі концерту Нью-Йоркської чи Філадельфійської оркестри (вибачте, не пригадую точно) і один з наших американських щоденників подав про це вісточку на кілька рядочків, хоч це для нас таки факт великої ваги.

Чим ці всі, вибачте, неподобства (а їх було багато, багато!) пояснити? Невмілим добром людей, невмінням оцінити їх здібності, знання, солідність. Чим же ішим? Тільки браком культури!

Та попри всі ці недоліки Тиждень Української Культури в Торонті — дуже сміливий почин і загально пройшов успішно. Відзначую хиби, щоб вони більше не повторились. Торонтському відділові КУК-у на чолі з д-ром М. Мициком — честь, слава і похвала. Українській громаді (за винятком гнилих колод, обвішаних долярами!) — теж честь, слава і похвала. На щось подібне не спроможеться в Канаді жодна інша національна група, крім нас. Тому Тиждень Української Культури був не тільки культурною подією, але й подією великого політичного значення. Саме в цей бік мусимо скеровувати нашу політику. Сьогодні поза політикою нема нічого.

Було б дуже негарно обминати організаторку всіх концертів — пані Олену Глібович. Вона зробила справді все, що було в її силах. І треба признати, що зробила все дуже добре. Якщо й були хиби в її роботі, то це тільки в доборі людей. І, може, брак певности в дечому, прислухання до деяких «непорушних авторитетів». Чому б, скажемо, не порадитись було ще з Ю. Головком, Т. Шведченком, К. Олешкевичем? Це ж фахівці, і допомогти могли б чимало.

Якби десь повторювалося щось подібне, то треба мати на увазі таке:

1. Українська музика твориться не на емі-

грації, а таки в Україні, а еміграційна її вітка є лише додатком до неї, і що

2. Симфонічний концерт без жодної симфонії не є повноцінним симфонічним концертом, і в чужинців, на яких такі концерти мусять бути розраховані, може скластися неправильне враження про нашу симфонічну музику. А симфонічна музика є немов би музичним паспортом нації. А якщо має бути неправильне враження, то хай краще не буде ніякого, себто неповноякісних концертів, у яких не виконано кращих зразків симфонічної музики, краще не влаштувати.

Хтось скаже, що симфонії важко дістати, бо Україна ж далеко та ще й під «московським караулом». Це правда, але дістати таки можна все. Тим більше, що симфонії мають і Фіяла, і Шуть. Є їх, наприклад, у Василя Шутя аж чотири. І живе ж він не за морями-океанами, а таки тут, під боком — у Чикаго. Про Шутя ми вже були видрукували докладну статтю колишнього доцента Київської консерваторії Миколи Недзведзького (див. «Н. Д.» за вересень 1961 р.). До речі: що треба зробити Шутеві, щоб його ім'я хтось хоч раз згадав у газеті, а не то щоб його твори були включені в програму якогось концерту? Чи не виказатись якоюсь спеціальною метрикою?

Поки українська еміграція «відкрила» Юрія Фіялу, то пройшло майже 20 літ. Скільки ж доведеться ще чекати на «відкриття» Василя Шутя?..

Оце й кінець. Читачів прошу вибачити, що написав багато, але врахуйте, що я мусив давати і довідки, і всілякі цитати, і переказати все. А осіб, яких, може, я чимось «зачепив», також прошу не гніватись: я жодної особи не критикував, а критикував тільки Тиждень Української Культури. І повірте, що нікого спеціально скривдити не хотів. Лише висловив свій погляд на дещо, який, звичайно, нікого не зобов'язує: погодиться хтось зі мною — добре, не погодиться — також добре.

На славу Богові, на добро людям

Канадські українці кожного року приносять і вкладають свою щедру данину до спільної, багатонаціональної скарбниці Канади. Скрізь, де тільки торкнеться чорнозему наша трудівнича рука, — там зеленіють свіжі паростки родинного добробуту, розвиваються міцні стебла творчого, культурного життя.

Ростуть по містах нові, величні собори, красуються на сонці чепурненькі церкви, засновуються нові колегії, школи, концертні зали, національні доми, оселі спочинку і т. п. Скрізь запал до життя, всюди порив до відродження й праці.

Оттавська українська громада обох віросповідань, з огляду на свою малочисельність, задовольнялася досі скромними здобутками праці у своєму внутрішньому житті, не могла по-

казати людям повністю свого лица. Однак наше місце осідку, федеральна столиця Канади, кладе на наші плечі особливий, почесний тягар і одночасно прямий обов'язок стати зразковою родиною для української спільноти цього краю, бо не даром кажуть французи: шляхетність зобов'язує. Перший відважний почин у цьому напрямку зробила православна парафія Успіння Пресвятої Богородиці. Минулого року, продавши старенький будинок церкви з залею, громада придбала за 40 тис. доларів півтора акра розкішної садиби в новій, західній частині міста для свого нового осідку. Як часто водиться, при перших спробах планування парафіяльного центру, громаду спіткали чималі труднощі, бо бажання завжди великі, а матеріальні засоби обмежені. Сталося так, що апетит перевищив

спроможність травлення. Після довгих міркувань і суперечок, люди прийшли до правильної розв'язки. Справедливі вимоги нашого єпископату до столичної української церкви, як церкви посольської при федеральному уряді, і скромні розміри самої будови штовхнули парафію на думку спорудити храм у формі своєрідного архітектурного пам'ятника. Таке рішення було логічним висновком. У нижній частині споруди, що служить одночасно постаментом для церкви, запланована парафіяльна, концертна зала на 300 глядачів, просторий вестибюль, три шкільні класи, зала засідань управи, кухня, умивальні та інші підсобні приміщення. З обох боків головного входу, широкі, двокрилі сходи ведуть на другий поверх, до паперті, на якій буде споруджена церква. Паперть рівночасно служить дахом першого поверху і призначена для врочистих процесій. Церква має, порівняно, невеликі розміри і розрахована на 150 - 200 прихожан.

Архітектура церкви, як домінуючої частини парафіяльного центру, заслуговує тут спеціальної уваги.

Українське церковне мистецтво і зокрема церковне будівництво на американському континенті пішло, на жаль, в одному вузькому напрямку — в напрямку наслідування стилю «козацького барокко» (канонізована назва українського барокко в нашій пресі). До цього всі звикли, на цьому зупинились і далше — ні кроку. Причини тут зрозумілі. Золотоглаві наші святині тішать скрізь наше серце радістю і наповнюють наші груди гордістю перед чужим світом. Скарбниця української церковної архітектури не вичерпується до дна одними формами й елементами барокового стилю так само, як кулінарне багатство нашої кухні не обмежується славою смаку відомих уже на світі голубців і вареників. Численні архітектурні пам'ятники в Україні свідчать про те, що кожна епоха нашої історії лишила по собі своєрідний, оригінальний стиль, вартий заслуженої і справедливої пошани. Про це гріх забувати, як і гріх наділяти спадком одну дитину, а решту лишити ізгоями в неласці, поза спадщиною. Помимо всього вищезгаданого, щоб не плентатись вічно в хвості історії, пора вже, здається, звернути наші погляди вперед, у майбутнє. Недавно появились перші спроби (покищо невдалі) шукання нових форм у експресії образу майбутньої української церкви. Цей привабливий і небезпечний шлях вимагає ґрунтовних, фахових знань і розсудливої обережності, щоб не впасти «во іскушення». Залізобетон і скло, при надмірному захопленні, скоро перемелють національне зерно на борошно модного, інтернаціонального стандарту. Яка доля спіткає нашу церкву в майбутньому і чим її наділить час — на це, може, дадуть відповідь наші молоді архітектори.

На підставі цих міркувань, автор проекту оттавської православної церкви архітектор Василь Томашевський (автор пляну першого поверху — інж. К. Зурдуміс, грецького похо-

дження, художній консультант — інж. Й. Фіяло) не пішов звичайним «битим» шляхом, а вибрав трохи інший напрямок.

При першому погляді на перспективу церкви з п'ятьма стрункими банями, впадає в око виразна орієнтація на будівельну спадщину візантійсько-княжої доби. Архітектурні елементи цього древнього монументального стилю, майстерно перетворені у спокійну гармонію простих новочасних форм. Нема і сліду мертвої, суворой статички. Просторове вирішення композиції корпусу споруди, обрамленої довкола стрункою аркадою, надає архітектурі лаконічної легкості і врочистої рівноваги. Просторі, у стилізованім рисунку вітражні вікна розраховані на максимальне й ефективне освітлення інтер'єру церкви. Найбільшою прикрасою нової святині стане над головним входом величний образ Богоматері в мозаїці. Дитина — Христос, в божественній доброті й радості простягає до людей рученята, мов кличе до себе: «Прийдіть до мене всі струджені й обтяжені, і Я заспокою вас.»

Для зовнішнього облицювання церкви буде вжита світлокремова цегла з домішкою декоративних цементових блоків. Парафіяльна зала і вся нижня частина будинку, запланована також у ясних кольорах, що чергуються з лазурними надвіконними панелями полив'яної цегли. Шляхетний, ніжнозелений оксид міді на всіх банях церкви, завершить собою барвисту гаму мозаїки, кольорового скла й каменю. Так приблизно виглядатиме українська православна церква в столиці Оттаві. На що спроможні — тим раді.

Кошторис будови парафіяльної залі й цілої нижньої частини, за умовою з контрактором, складає 110 тисяч доларів. Урочистий молебень

ПЕРША УКРАЇНЬКА ОПАЛОВА ФІРМА

Future Fuel Oil Ltd. & Service Station

945 Bloor St. West — Toronto, Ont.

24-ГОДИННА

СОЛІДНА

І СКОРА ОБСЛУГА.

Чищення і направа форнесів безплатна.

Скористайте з доброї нагоди і замовляйте
оливу в нас.

Наші телефони:

Телефон бюро: LE 6-3551

Уночі: RO 2-9494

з освяченням підвального каменя будови, відслужив посланець архієпископа Михаїла — митрофорний протоієрей о. В. Слюзар з протоієреєм о. М. Подольським і настоятелем місцевої церкви о. Б. Горгіціо 17-го листопада 1963 р. Мейор міста Оттави, достойна пані Шарлота Витон з представниками міської управи, взяла також участь у церемонії і своєю присутністю звеличала парафіяльне свято. Будова почалась і розгортається нормально, за пляном. Наступної весни, сподіваємось, парафія перейде з тісної хати до своєї просторої, нової оселі.

Голова парафіяльної управи п. А. Лазарович і голова будівельного комітету п. М. Токарник несуть тепер на своїх плечах великий тягар, і своєю невтомною, безкорисною працею служать вірно своїй громаді. Хвала їй шана їм за їхній труд.

Слідом за парафіяльною залею, коли дозволять наші сили, почнеться будова церкви. Розраховуємо на допомогу наших братів, сподіваємось підтримки єпископату, розраховуємо на матеріальну опору цілої Митрополії, щоб довести щасливо до кінця почате діло.

Хто знає, не за горами вже, може, той дожданий день, коли наша нова святиня, як у щасті усміхнена мати, гостинно відкриє дітям свої двері і полинуть з уст до Небес величні, зворушливі звуки хвалебної молитви: «Хай радіє душа твоя Господеві». **Інж. Йосип Фіяло**

З праці „Козуба“

Останній місяць-півтора «Козуб» п'ятниць не мав: задрімав на зиму... Причина? Ми не могли підготувати цікавіших вечорів, себто просити свіжих, ще не бачених і не чутих у Торонті людей. Місцеве ж усе вже приїлося і люди не дуже то охоче йдуть. Запрошували письменників: О. Гай-Головка з Вінніпегу, Фотія Мелешка, Діму, Петра Голубенка з Нью-Йорку, Мартина Задеку (Анатолія Гака) з Філадельфії тощо. Усі вони радо погодились на виступи в «Козубі», але з особистих причин відкладають свій приїзд «на пізніше». Усі вони в «Козубі» виступлять у скорому часі.

Тому в грудні відбулось тільки два вечори: обговорення Тижня Укр. Культури (присутніх було мало — понад 20 осіб), яке відбулося досить жваво й цікаво, і вечір поетки Віри Вовк (Бразилія). Хоч вечір Віри Вовк, як виняток, відбувся не в п'ятницю, а в неділю і часу на рекламу не було, проте зібралось чимало різної публіки — понад 80 осіб.

Вечір відбувся дуже жваво, було чимало запитань, відбулася дискусія. Віра Вовк повторила «модерністську» тезу: у літературі не має значення Що, а тільки Як, себто зміст не відіграє ролі, а тільки форма. Звичайно, це викликало заперечення. Читала Віра Вовк свої переклади з бразилійських поетів, додаючи довідки про авторів. Перед слухачами виступила ціла плеяда бразилійських поетів. Образ бра-

зилійської поезії на українця наводить с'єм і жаль. З усіх тих поезій визирає безнадія. Вржає обмеженість зацікавлень, тематики. Живої людини з її радістю, горем і болем, з великими бажаннями нема: все крутиться навколо св. Терези, Божої Матері, вітражів на костельному вікні. А над цим усім до всього байдужий, холодний і безжальний Бог. Бог, якого ви ніколи не знайдете в Євангелії, а хіба в Старому Заповіті чи в Талмуді. Його в нашому розумінні навіть не можна називати Богом — це скоріш якийсь бездушне божище...

Та справа не в тім, як бразилійці відчувають світ, Бога тощо, а в тім, що наша поетка вважає, що це є вершина поезії, до якої ми ще не скоро дійдемо. А що дійдемо, то вона певна... Не певні, щоправда, ми, бо ми йдемо іншим шляхом — наше світосприймання цілком відмінне.

От на цю тему й відбувся обмін думками. Вечір був цікавий і дуже повчальний.

Чергові вечори «Козуба»:

**П'ятниця 14 лютого, зала Народного Дому
191 Липинкот:**

**Концерт молодой співачки з Гамільтону
РАІСИ САДОВОЇ.**

Це буде перший самостійний концерт цієї надійної співачки в Торонті. Варто послухати. Початок о 8-ій годині. Вхід за добровільними датками.

П'ятниця 21 лютого. Доповідь **Мирона Левицького**, що недавно повернув з подорожі по Франції, Іспанії, Греції та півн. Африці:

«ІСПАНСЬКО-МАРАТОНСЬКІ АРАБЕСКИ».

Доповідь буде ілюстрована діапозитивами. Вечір відбудеться у залі Інституту св. Володимира (651 Спадайна Авеню). Початок о 8-ій годині. Вхід за добровільними датками.

П'ятниця 28 лютого. Вечір колишньої артистки театру «Березіль» у Харкові **Наталії Пилипенко**. Вечір складатиметься з двох частин:

1. Доповідь на тему: «Режисер Лесь Курбас»,

2. Концертна частина: читання уривків з «Гайдамаків» Тараса Шевченка і з драми «Гетьман Дорошенко» Л. Старицької-Черняхівської.

Вечір відбудеться в залі Інституту св. Володимира (651 Спадайна Авеню). Початок о 8-ій годині. Ціна вступу: 1.00 долар для дорослих і 0.50 дол. для студентів і учнів.

На всі ці вечори запрошує Вас і Ваших знайомих
Управа «Козуба»

РОЗШУКУЮ:

Іллю Володька, що народився в м. Лунинець на Поліссі. Під час німецької окупації працював перекладачем в гебітскомісаріяті в м. Столині на Поліссі. Розшукують: дружина Євгенія з дому Ельяс і син Олександр. Вістку прошу надіслати в редакцію «Нових Днів». 2 - 1.

Купони на українські вишивані сукні

ч. 193-207-35 — \$12.75

З сірого лляного полотна вишитий синім.

З сірого лляного полотна, вишитий хрестиком червоним, чорним та жовтим кольорами.

З сірого лляного полотна, вишитий хрестиком (червоно-чорні троянди).

З білого лляного полотна з синьою вишивкою.

З білого лляного полотна, вишитий хрестиком (червено-чорні троянди).

ч. 193-207-40 — \$14.25

З сірого лляного полотна, вишитий червоним, чорним, білим (геометричний рисунок).

ч. 193-207-34 — \$12.75

З білого полотна, вишитий хрестиком, синім кольором (троянди).

ч. 139-207-40 — \$14.25

З білого чи сірого полотна кількокольорова вишивка хрестиком.

Купони на українські вишивані блузки

204-0217-42 — 17.25

З білого маркізету, вишитий синім і білим

204-0217-31 — 9.25

З білого маркізету, вишитий чорними і білими трояндами (хрестиком).

З білого маркізету, з вишитими червоними і чорними трояндами (хрестиком).

166-0515-39 — 22.75

Зі справжнього шовку (креп-де-шін) білого кольору, вишитий червоним і чорним (троянди), хрестиком.

166-0515-45 — 28.50

Зі справжнього шовку (креп-де-шін) бежового кольору, вишита чорним і жовтим, хрестиком.

166-520-41 — 27.25

Зі справжнього шовку (креп-де-шін) бежового кольору, вишитий чорним і жовтим, хрестиком.

У листі разом із замовленням пришліть поштового переказа на гроші і подайте колір тканини й вишивки та номер взірця.

До замовлень з Онтарію додайте 3% вартості (провінційний податок).

Замовлення шліть на адресу:

Ukrainska Knyha

962 BLOOR STREET WEST

TORONTO 4, ONTARIO

Telephone: LE 4-7551

Родинний альбом

(Продовження)

Перший погляд на цей малюнок переконує, що майстри-виконавці вже не ті тваринно-люди, які щойно відірвалися від тваринного царства. Ні, це вже високорозвинені істоти з естетичними емоціями, з певними ідеями й світоуявленням. Ну, та цьому світоуявленню 400 століть, як каже авторитетний знавець печерного мистецтва Брейль.¹

А ось як виглядає культ бика у другому кінці Середземномор'я, вже 25 століть тому. На острові Криті дві з половиною тисячі років до Р. Х. також відбувалися ігри з биками, але зовсім відмінні. Критська культура напочатку в багатьох рисах схожа з єгипетською, але з певного часу вона розвивалась цілком самостійно і витворила своєрідність, ні від кого не залежну. Десь у третьому-другому тисячолітті там виквітнула палацова культура, вся перейнята культом дворого створіння. Розкопи на Криті відкрили матеріальні рештки й підтвердили все те, що розповідалось у найдавніших грецьких мітах. Знайдено там той лабіринт, у якому жив Мінотавр, — себто палац із незбагненими ходами-переходами. Як пригадуємо, Мінотавр (людинобик) мав людське тіло, а бичачу голову, каже міт. Коли жрець удягне маску бика, то матиме саме такий вигляд, як Мінотавр. Мінотаврові приносили людські жертви: найкращих сім юнаків і сім дівчат, що їх мусіла постачати Аттика (очевидно, колонія Криту). Ці жертви Мінотаврові вкидали в глибокий колодязь, що з нього вже не вибратися, каже міт. Отже, на самому дні палацу відкрито два круглі дуже глибокі колодязі, де видко, й тримали полоненики.

Так от цей розкішний палац-лабіринт має й досі уцілілі настінні розписи, а на них показано, як юнаки й дівчата знаменито перепливають через бика. У той час, як розлючена тварина нагне голову, щоб узяти на роги утле дівча, воно хапається за роги, на руках виносить себе вгору, мелькає в повітрі ногами й от уже опиняється позад бика, а там летючу людину підхоплює юнак чи дівча. Таких сцен у тому палаці знайдено дуже багато в різних варіантах, а це показує велику популярність цього спорту. Назва його — *таврокатапсія*.² Спеціальні майдани були влаштовані для видовищ таврокатапсії, як показують знову ж настінні малюнки. Великі маси глядачів, вишукані убрання критських дам...³

Є два погляди на те, хто були виконавцями таврокатапсії. Одні дослідники вважають, що ці хлопці й дівчата походили із найаристократичніших родів Криту, а другі — що це й були ті бранці з Аттики, яких на те й забирали, щоб вишколювати для такого небезпечного спорту.

Ще більше знайдено в тому палаці зображень жертвовного забивання бика — на настін-

них розписах, на печатках, у скульптурі... Забивали його сокирою з двома лезами, що звалася *лябріс*. Цей символ — сокира з лезами на два боки — знайдений у розкопах критського палацу у Кноссі всюди, тож не диво, що й сам палац звався «лябірентом», із своїми ходами-переходами... Цей лябріс мав священне значення і був просто символом усієї критської культури. Зображено його всюди, де тільки можна, бо мав він магічну силу. Наприклад, маючи лябріс, Велика Богиня Мати й інші боги могли безслідно зникати, коли тільки того захотіли. Вони просто ховалися в лябріс.⁴ Лябріс це ж і є те, чим забивали бика.

Нагадаємо ще й інші легенди, зв'язані з Критом. Це ж тут виріс Зевс, за що й мав назву на Криті: Зевс Таллайос — Зевс-Теля. Це ж сюди приплив він в образі білого бика із дівчиною Європою. Сам Мінотавр, напівлюдина, напівбик (тотемно уявлена істота) це плід кохання критської цариці до бика. Ось як оповідає міт:

Цар Мінос, син Європи й Зевса, нахвалявся, що боги уволють усяке його прохання, бо він же, мовляв, божеського походження. Отож попросив він морського бога Посейдона, щоб той прислав Міносові жертвовного бика. І справді, відразу з морських глибин вплив чудесний бик. Міносові він так сподобався, що цар присвоїв бика собі і пустив у власні череди, а в жертву приніс іншого... Дуже розгнівався на Міноса за зламання присяги Посейдон і віддячився Міносові. Він викликав у Міносові жінки Пасіфаї шалену пристрасть до цього священного бика. Пасіфаї, щоб приподобитися бикові, сказала майстрові зробити статую корови і замаскована, як корова, почала залицятися до священного бика. Від цього роману народився її син Мінотавр, тулуб людський, а голова бичача. А по-батькові він був *Астеріос*.⁵ З цього стає ясно, що «бик із моря» Астерій це був просто чужинець із тотемного племені биків таки, тільки кореня С-Т-Р, справді чужинець. З'явившись при дворі Міноса, він і зачарував царицю...

Оце так дотепно, з фантазійною вигадкою відкладалися в міти якісь справжні події при царському палаці, де все було перейняте культом бика... навіть архітектура. Палац весь був оздоблений рогами, як показують зображення палацу на печатках.

У грецькій мітології всі звірі, відомі грекам, химерно й фантастично перепліталися з людською долею. Як морська країна, Греція мала дуже багато морських божеств-чудовиськ: Медузи, пітони, дельфіни тощо. Але перше між усіма ними все таки бик. Цар Олімпу Дзеус, що мав силу перетворюватися на яку хоч тварину чи птаха, найлюбіше перетворювався на бика, та й само

його ім'я, як ми вже бачили, бичачого походження. Гера — короволиця. Дочка Зевса й Гери Іо — королева. Брат Зевса, Посейдон, хоч і владика моря, а подобу мав він бика, жертвували йому бика, бик був йому присвячений і символ його був тризуб, подібний на вила. Син Аполлон, охоронець худоби, мав свої священні череди і, як добрий пастух, пригравав пасучи, ось чому він і бог музики. Дочка Артеміда — богиня диких тварин і їх приручення. Очевидно, походить вона із старіших матріархальних богинь (Богиня Мати), але під подихом нових часів залишилась уже при ролі дочки патріарха. Але вона й Діва-бик, як уявляли її таври. Діоніс, син і наступник Зевса — бик, він з рогами вже й народився. Навіть Атені, богині міських ремісництв і добровпорядкування, у час головного її свята Панатеней, у великій церемоніальній процесії ведуть жертвонних биків — у честь богині.

На тлі попередніх матріархальних мітів розвивається новий шар оповідань — про царську родину скотаря-патріарха Зевса, що й сам походить із тотемного бичачого минулого. Зевс уже патріарх і володар, а з розширенням уявлень про всесвіт (спеціально скотарських) він — ясне небо, блискуче сяйво, громовержець, блискодавець. Це — вклад блакитнооких і рудоволосих завоївників, що сунули з півночі до Греції великими ордами: попереду бойові дружини, а за ними на гарбах, запряжених волами, жінки й діти.

Оце вже ми бачили, як виглядає культ бика при палацах, з якими іграми, церемоніями, процесіями, жертвоприношеннями. А як же виглядало все це серед звичайної людности? Ось коротке свідчення християнського священника Фірмінуса Матернуса перших часів християнства про критян: «Вони розривають на шматки живого бика і, виючи безладними вигуками, удають скаженість розлюченого бика».⁶

А ось щось подібне твориться й тепер у глухих лісах-закутинах Індії, у джунглях: «У касти Кондги приносять у жертву буйвола. Кондги танцюють навколо буйвола так довго, як вони можуть витримати. Увійшовши в стан найвищого шалу, вони падають на здурілу тварину й гладять її з ласками. У цей час співають йому похоронних пісень, у яких просять не гніватися на них за те, що вони збираються йому зробити. Після того буйвола беруть у джунглі до священного гаю, там прив'язують до дерева. Чоловіки скидають всю одягу на руки жінкам, і шалений танок навколо буйвола починається знову. Наприкінці безмежно довгого танку жрець вдаряє буйвола по голові сокирою, а люди оточують і добивають ножами. Кожен, діставши шматок м'яса, біжить із ним до свого поля й закопує в землю».⁷

Чи ця друга сцена не поширений опис тієї, що на Криті? І чи в культурі єгипетського Озіріса пема такого самого моменту: шматки вбитого бога розкидаються по полях?

Але люди не тільки беруть жертву, вони й самі дають її від себе. Ми вже згадували раніш про Буйвологолового велетня Магешасура, що, як і Мінотавр, вимагав щороку людських жертв.

Автор книжки, що з неї ми беремо цитати про Індію (Gervee Baronte "The twilight in India", 1949), подає, що хоч уряд і заборонив людські жертви в Індії, але таємно ці ритуальні вбивства людей, жертв божеству, існують. Часом божество з'являється жрецьові увісні й вимагає, щоб жрець приніс у жертву свою власну дитину. Це виконується.

Ця жертва божеству себе чи від себе своє рідне (дитину, прикладом) заміняється чужинцем, як це робили таври, що давали своїй Діві людські жертви з чужинців. Геродот це описує, як реальну дійсність: «Таври приносять у жертву Діві всіх людей, що потерпіли від загибелі суден, тому греки примушені припливати у свої порти при добрій погоді. Спосіб жертвоприношення такий: після підготовчої церемонії вони вдають жертву по голові палицею. Потім... скидають тіло з кручі, на якій стоїть храм, і прибивають голову до хреста».⁸

Зрештою людська жертва заміняється тваринною. Так сталося із біблійним Ісааком. Бог Мойсеєвого закону весь час наполягає-нагадує: «Первенця віддасиш мені!» Присвячення первенця божеству це й є взаєможертва, яку люди зобов'язалися давати за те, що звір (божество) дає себе в жертву. От чому й біблійний Авраам поклав свого первородного сина на жертвонника і вже от-от мав його заколоті. Але Бог — уже не тварина — увів новину, запровадив заміну людської дитини твариною. «Узяв же Авраам дрова на всепалення та й положив на Ісаака; узяв же в руки вогонь і жертівного ножа та й пішли обидва вкупі... Прийшли на врочище... і зробив Авраам жертівника, і розложивши дрова, і зв'язавши Ісаака, сина свого, положив його на жертівнику, зверху на дровах. І простіг Авраам руку свою, щоб узяти ножа й заколоті сина свого. Аж озветься до його ангел Господень і рече: Аврааме, Аврааме! Він же каже: Ось я! І рече: Не возложи руки твоєї на хлоп'я, а нічогіснько не чини йому... І позирнувши Авраам своїми очима побачив, що баран іззаду зав'яз рогами в гущину. І пішов Авраам і взяв барана і приніс його на всепалення, замість Ісаака сина свого» (1 М. 22, 6).

Посвята сина первородка в священнослужителі це пізніша форма віддачі первенця Богові, і походить вона з тотемістичних часів, коли справді жертвували божеству своїх первородків.

Хоч Бог Ізраїля невидимий, Дух, але вся практика стосунків ізраїльтян із Богом ще не порвала з тотемістичним минулим. Весь релігійний ритуал цих номадів-скотарів складається з жертвоприношень тваринами. І хоч бог — невидимий дух, він дуже любить пахощі смаженого м'яса, і наймиліша жертва йому все таки бик. Хоч пророки Ізраїля провадили нещадну боротьбу з культом Ваала (таки бика), але біблійна пелігія яскраво й виразно тотемного походження. Буїна практика жертвоприношень у Біблії вже взялася склерозою звичаю, люди забули, чому вони так роблять, залишилося лише сліпе виконання ритуалу. Мойсей, що сам має атрибути жерця тотему бика, бо носить тіяру з бичачими

рогами або ж роги, що ростуть просто з голови (рудимент тотемної маски), він докладно визначає весь жертвоприносний ритуал, до найменшої дрібниці.

«Коли його жертва всепалення з товару, мусить приносити самця без сказу... І заколеш ти бичка перед Господом; і принесуть сини Ааронові, священники, кров, покроплять кров'ю жертівник з усіх боків, той, що стоїть біля входу в соборний намет.

І здійме шкуру з жертви всепалення і розійме її на частини.

І запалить сини Аарона, священника, вогонь на жертівнику і розложать на вогні дрова.

І покладуть сини Ааронові, священника, частини: голову й жир на дровах над вогнем, що на жертівнику.

Тельбухи ж і ноги пополоще у воді і пустить священник усе димом: се всепалення, вогняна жертва, любі *Господеві пахоці*. (3 М. 1, 9).

Як може невидимий Господь, дух без образу смакувати запах смаженого бика, — це таємниця тотеміста, кочового номада. Але вже з цієї цитати, одної з численних у Біблії, видно, що ритуал віками встановлений і добре вироблений та є лише кількістю обрядових приписів. За такою інструкцією навіть і я могла б принести жертву.

Мойсей сам виступає, як верховний жрець тотему:

«...І принесли телята, на жертви подячні Господеві. І взяв Мойсей половину крові й улив її в миски, і побризкав половину крові на жертівник. І взяв Мойсей кров та побризкав на людей і рече: Се кров завіту, що вчинив Господь із нами в усіх цих словах... І бачили вони Бога та *їли і пили*...» (2 М. 24, 5-11), себто з'єднувались із своїм божеством, як і в австралійському інтічіумі. А згідно з деякими авторами, то бик і був символом Єгози,⁹ себто сам Єгова походив з то-тему бика.

Навіть сама ідея «вибраного народу» — темна ідея. Божество народу є божеством тільки цього народу, отже й зрозуміло, що лише цей на-рід у божества тільки один і вибраний... бож він не є божеством іншого народу. Тут відбулося змішання двох ідей: 1) локальний тотем племені, 2) Бог для всесвіту. Якщо Єгова всесвітній бог, то й для інших народів він також Бог та охоронець. Але біблійні пророки кажуть, що Єгова єдиний та тільки для них. Тоді лишається думати, що Єгова — бог лише малого кочового племені, а не універсальний, монотеїстичний. А ідея «вбраності» — ідея малого кочового племені, що не може бути ідеєю вселюдства.

Але загальна маса кочовиків-ізраїльтян не зважала на ці ідеї пророків, вона собі мала свої старіші ідеї та вірування. І їм неохота була забувати стару свою віру. Як залюбки поздіймали з себе чоловіки й жінки золоті сережки, щоб Аарон виробив з них *литого бичка!* «І казали люди: Це твій бог, Ізраїлю, що вивів тебе з єгипетської землі. І вбачаючи це, Аарон вистроїв перед ними жертівника. І покликне Аарон і каже: Завтра свято Господеві! І повставали вони рано-вранці, і вознесли жертви огняні й жертви мирні. І посідали

люди їсти й пити з ним і вставши, позаводили іграшки» (себто відбувався інтічіум)... «І побачив Мойсей, наближаючись до табору, бичка й танці...» (2 М. 32).

З культом бика священники боролись, як могли, майже протягом тисячоліття. Але навколо було море цього культу, таке дуже рідне ізраїльтянам. Уся Біблія переповнена відомостями, на зразок деяких тут наведених цитат.

«Як умер же Гедеон, блудували знов сини Ізраїлеві за Ваалом і прийняли собі Ваалверита за бога» (кн. Суддів, 8, 33).

«Як покинули ж вони Бога та почали вшанувати Ваала та Астарту». (кн. Суддів, 2, 13).

«Еробоам приготував два золоті бички і промовив до народу: Не треба вам ходити в Єрусалим. Ось тобі власні боги, Ізраїлю, що вивели тебе з Єгипту» (1 кн. Царів, 12, 28).

«Сини Ізраїлеві поробили собі вилиті два тельці і строїли дуброви, та падали ниць перед усім (зоряним) військом небесним і служили Ваалові...» (2 кн. Царів, 17, 16).

«... І повелів цар Юсіа... повиносити посуд, що пороблено про Ваала й Астарту... І поपालит усе те за Єрусалимом у долині Кедрон. І повелів винести Астарту з храму Господнього за Єрусалим у Кедрон-долину та й спалити коло потоку й розбити її на порох та розсипати по гробах простого люду. Далі збурих доми блудничі коло храму Господнього, де жінчини ткали занавіси для Астарті». (2 кн. Царів, 23, 4-7).

«Навіть матір свою Ану відставив Аса від шани царської за те, що вона зробила ідола Ашторет; і порував Аса її боввана та й спалив його коло Кедрон-потоку» (1 кн. Царів, 15, 13).

«І взяли вони та й оправили тельця... й кликали ім'я Ваалове з ранку та й до полудня, промовляючи: Ваале, Ваале, почув нас! Та не було ні голосу, ні відповіді. І скакали вони круг жертівника, що построїли... І кликали вони це голосніше та робили своїм звичаєм нарізки ножиками, і списиками, що аж кров текла з них. Минуло й полудне, а вони все ще біснувались та й біснувались...» (1 кн. Царів, 18, 26).

Де ж відбувалися ці вшанування Астарті й Ваалові?

«Юдеї строїли собі на висотах стовпи кам'яні і божниці на всяких горбах і під всяким зеленим деревом» (1 кн. Царів, 14, 23). Стовпи ці, умовні символи живого дерева у номадів, присвячені Ашерот і звалися *ашерами*¹⁰. Навіть і тепер у гебрейській мові залишилось це слово — у вигляді *кошерний*, що і значить: чистий, освячений, святий.

У цій прив'язаності до Ашерот і Ваала нема нічого дивного. Навколо жили хліборобські племена, які споконвіку любили свою Матір Богиню, та й ось від якогось часу й її чоловічого відповідника, сонцедайного і плодотворчого Ваала.

Та й сам цар Соломон ставить у своєму новозбудованому пишному храмі зображення биків. «І виробив море... Воно стояло на дванадцятьох (вироблених з міді) волах... «На стінах же між виступами були повироблювані леви, воли, херувими...» (себто керуби) (1 кн. Царів, 7, 23).

Неможливо перелічити всіх печаток тотеміз-

му в Біблії, але вже, може, й цих прикладів досить, щоб уявити собі атмосферу Малої Азії три тисячі років тому. Це пора, коли материнське хліборобське божество, (трансформоване з самично-тваринного) поволі відступає місце чоловічому. Чоловіче божество почало виявлятися у вигляді Ваала, відповідника Ашерот, а друга його форма — ненависливе патріархальне божество, монотеїстичний Дух-Єгова. З наведених прикладів видно виразно, як прив'язана була людність до старих своїх уявлень про божество. Ось як живо й мальовничо зображує це пророк Єремія: «Хіба ти не бачиш, що вони кють по городах і по улицах єрусалимських? Дітвора збирає дрова, а батьки запалюють вогонь, жіноцтво замішує тісто, щоб напекти пиріжків *Небесній Цариці* (Аштарот) та приносити ливну жертву чужим богам на досаду мені» (Єремія, 7, 17).

Яка чудова побутова картинка!

«І построїли високості (піраміди-зіггурати) Ваалові, щоб свої *сини* приносити Ваалові на всепалення, а сього я не заповідав і не заводив, бо й на думку воно мені не приходило» (Єремія, 19, 5).

Для кочового народу, що з суворой пустелі прибився до квітучого Ханаану, важливо було запосісти завойовані землі всіма можливими засобами, хай найжорстокішими. Мойсей віддав наказ бути немилосердними до завойованого населення. «І розгнівався Мойсей... і каже до них: «Пощо ви zostавили живим усе жіноцтво? Оце ж повбивайте всіх дітей мужеського полу і все жіноцтво, що пізнало мужчину. Всіх же дітей жіночого роду, дівчат... позоставляйте живими для себе...» (4 М., 31, 14).

І що ж сталось? Залишене жити жіноцтво запровадило в ізраїльських домах усі звичаї й вірування, які квітли до ізраїльського завоювання. Крім того, «оце ж і жили сини ізраїля серед Канаанітів, Гетіїв, Аморіїв, Ферезіїв, Евузіїв. Брали за себе дочок їх і віддавали свої дочки за їх синів і служили їх богам. І витворили сини Ізраїля зло перед Господом, служили Ваалам та Астартам» (Кн. Суддів, 3, 5).

Через багато поколінь ідеї милосердності та любови — суто материнські ідеї, яких нема в Мойсеевому законі — проросли у вигляді християнства. Ашторет — Цариця Небесна, жінка з дитиною на руках — знайшлася в християнстві, вже під іменем Матері Божої і так само Цариці Небесної.

Мальовничий матеріал Біблії відтягнув нас мимоволі від основної теми цього розділу, а саме опису різних проявів культу бика. Мали ми вже приклади жертви божеству своїх найдорожчих і жертви божества, що його побожно й ритуально споживають родичі-поклонники. Мали ми приклади жртвування божеству «улюбленої жертви», себто тієї, що з неї божество розвинулося. У різних країнах людська думка іншими шляхами йде, шукаючи дороги до майбутнього. У Єгипті, наприклад, де був такий різноманітний пантеон богів-звірів, розцвів пишній культ бика-царя.

За часів Геродота культ бика-царя Апіса був у повному розцвіті. Геродот та інші залишили і опис цього культу.¹¹ (Далі буде)

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Дєполович

БУКВАР

Дев'яте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., Австралії — 11 шіл.

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

П'яте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 11 шіл.

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Трете видання

Читанка для 3-ої класи

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 11 шіл.

4. Петро Волиняк

ЛАНИ

Читанка для четвертої класи

Трете видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 11 шіл.

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (Фонетика й морфологія).

Видання друге.

Підручник пристосований до українських еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.70 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

7. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (синтаксис)

Ціна: у Канаді і США — 1.60 дол. В Англії — 10 шілінг., в Австралії — 12 шілінг.

8. Петро Волиняк

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Підручник багато ілюстрований, фотами, картами, та схемами, стисло написаний, має багато вправ і завдань для самостійної праці учнів, гарно видрукуваний на доброму папері.

Ціна: у Канаді і США — 1.60 дол.,
в Англії та Австралії — 12 шіл.

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням та церковним громадам — знижка.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

(Продовження із 2-ої стор. обкладинки).

Дешко Ріта, Лос Анджелес, США	1.00
Стокальський П., Ірвінгтон, США	0.50
Кошман В., Ютика, США	0.50
Срібна П., Гілонг, Австралія	1 фунт
Павленко І., Спрінгфілд, Тасманія	10 шіл.

Сердечно дякуємо всім за допомогу! А бл. пам'яти Олені Скорупській, матері нашого співробітника поета Володимира Скорупського, вічна їй добра пам'ять у серцях її рідних, друзів і приятелів!

Редакція

Купіть ці книжки!

1. Олена Курило, "УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ".

Про цю книгу див. у "Нових Днях" за листопад 1960 р. на стор. 23.

Ціна її: для передплатників "Нових Днів" — 2.00 дол., а для всіх інших — 2.50 дол.

2. "НОВИЙ ОБРІЙ", ч. 2, альманах, присвячений 10-річчю масового українського поселення в Австралії.

В альманасі є багато цікавих і дуже різноманітних матеріалів.

Ціна за примірник — 1.50 долара.

Обидві книжки замовляти в "Нових Днях".

ДО ВСІХ НАШИХ ЧИТАЧІВ В АВСТРАЛІЇ:

Знижуємо ціну для Австралії на такі наші книжки: "Буквар", "Барвінок", "Київ", "Лани" з 12 шілінгів на 11. Знижка уможливлена зниженням курсу канадського долара, що створила кращі умови для експорту з Канади.

Знижка зобов'язує всіх наших представників і книгарні, які продають наші книжки в Австралії, від 1 березня ц. р. Правда, на всіх інших шкільних підручниках ми ще в Австралії маємо недобір, але не хочимо робити кривду тим нашим читачам, які купують книжки лише для молодших клас.

Адміністрація видавництва.

З МІСЦЕВОГО ЖИТТЯ

15-річчя УНРади

У суботу 1 лютого в Торонті (зала Українського Народного Дому) відбулася вечір, яку влаштувало Товариство Прихильників Української Народної Республіки з нагоди 15-ліття УНРади.

Вечерю благословив митрофорний протоєрей Дмитро Фогій, а всі присутні проспівали (під керівництвом другого диригента катедри св. Володимира п. П. Семченка) всі належні при цьому молитви.

Доповідь на вечері прочитав голова представництва УНРади на Канаду інж. С. Пастернак. Доповідь була коротка (лише 15 хвилин), змістовна. Доповідач відзначив, що ми в Канаді можемо чимало допомогти

визвольній боротьбі нашого народу, тому заперечив твердження тих, які виправдують свою бездіяльність тим, що, мовляв, "у Канаді України не збудемо". Зацітував відомого сатирика В. Самійлика:

Хоч я цілий вік свій просидів на печі,
Але завжди я був патріотом,
За Україну свою, чи то вдень чи вночі,
Моє серце сповнялось клопотом...

"У наші часи, — сказав доповідач, — стару українську піч замінив апарат телебачення". Закликав бути патріотами не на словах, а на ділі.

Після нього виступав проф. В. Іванис, який коротко і змістовно переповів реформацію Українського Держ. Центру і створення УНРади.

Представники різних організацій (а їх було чимало!) виступали з привітаннями, при цьому, як звичайно, повторювались і взагалі порівняно до змістовних і стислих промов С. Пастернака та В. Іваниса, "лили воду". Це, мабуть, було зайве. Головував на вечері голова Т-ва Прихильників УНР В. Литвінов.

Людей було не багато — яких 100-120 осіб, але на потреби УНРади складено понад 400 доларів. Це дуже похвально.

По вечері відбулася забава з танцями.

Юний ОДУМ працює

У наші різдвяні свята Гол. Виховна Рада Юного ОДУМу влаштувала ялинку для юних одумівців і дітей, які повинні бути членами цієї організації. Вечір відбувся в залі катедри св. Володимира. Прийшло понад сто дітей і чимало батьків. У програмі вечора були наші коляди й щедрівки, новорічна інсценівка, танок на сцені юних одумівців, який підготував балетмайстер Я. Заварихін, роздавання подарунків усім дітям (роздаю переважно книжки чи українські сувеніри), дитячі ігри в залі під керівництвом виховників та за їх участю.

Вечір був добре підготовлений, програма опрацьована, діти поводитись дуже добре. Можна сказати, що як на дітей від 5 до 15 літ, то навіть занадто добре — ніколи навіть хотілось сказати: "Діти, та будьте ж ви дітьми і трохи попустуйте!" З цього можна зробити висновок, що виховники опанували дітьми цілком і вони повністю упокорились організаційній дисципліні.

Можна з певністю сказати, що вечір був успішний і для молодшої організації корисний. Діти мали чимало радості і втіхи також.

Були й недоліки. Поперше, мало світла в залі й на сцені. Якщо сцена, чи місце дії взагалі, освітлена погано, то враження ніколи не буде, крім того, це не зовсім і педагогічно — все таки це лише діти. Дія інсценізації відбувалась на сцені, яка ще сян-так освітлена, і в зовсім темній залі, де під ялинкою і на кріслах сиділи діти, які всі брали участь у дії. Для чого ж цей "присмерк пристрасно-гаремний"? У таких випадках не слід брати прикладу з таверни чи залі для "модерних танців", а навіть із канадських театральних сцен, які ніколи не мають повного освітлення. Мабуть, брак освітлення вплинув і на дітей, які в ході дії повинні були вигукувати певні слова (схвалення чи заперечення): відчувалася скованість, обережність, брак відваги й дитячої невимушеності.

Подруге мусимо пам'ятати, що ялинка, хоч яка вона кольорова (бляшок на ній безліч!) усе ж таки нам чужа від початку й до кінця. Отож, треба пам'ятати, що жменя сіна й кілька колосків та палиниці чи миска куті під нею зробили б її українською. Це аж ніяк не пошкоділо б тим, які "йдуть за віком" і, як папуги, падають на все чуже, не розуміючи того, що воно нічим не пов'язане з наrodom, з нашою землею, з нашими традиціями.

Здається, на всьому континенті відверто виступає проти ялинок, як засобу винародовлення еміграції, католицький священик о. д-р Богдан Липський. Дорогий Отче докторе! Я, — смиренний раб Божий, Петро Волнияз, православний, український націоналіст-патріот без оунівської квітка в кишені, — урочисто заявляю: я найпевніший і найпоследовніший Ваш союзник! Якщо біля цієї німецької блискучої забавки покладемо наше сіно, колоски, хліб і кутю, то, — вибачте за вираз, — чорти ж її не вхоплять, бо наше сіно, колоски, хліб і кутя — святі. І святі воки були в нас ще яку тисячу-дві років перед тим, поки ми прийняли християнство, то треба справді бути безбаченком, щоб промінити їх на німецьку блискучу забавку... А крім того, мусить же бути якась різниця між нашою і німецько-російсько-постимшевсько-сталінсько-хрущовсько-кремлівською ялинкою. Ані наша церква, ані наша національна традиція й рація не вимагають від нас поклонитися бездушній і безгрунтянській чужій цапці. ОДУМ нікого й нічого не копіює, а вперто опрацює свою власну систему виховання молоді. Саме тому цей момент і треба врахувати. Я вірю, що ОДУМ тут може бути ініціатором важливої справи.

Проте, не тільки можна було, а краще треба було цього разу обійтися без "модерних танців". Як кінчилась програма, — почалися гри. Любо було дивитись, як виховниці (Ліда Буцька, Діна Кравченко, Валя Родак) непомітно для дітей керували всією забавою. Це не були вчительки, а чудові виховательки, які уміють "бути з дітьми дітьми". Це була найкраща частина вечора. Але завели патефон і почалися так звані танці, у яких нічого, крім грубого (дикунського) ритму, не було: ані мелодії в музиці, ані натяку на естетичну ружу! Не забуваймо, що це була не розвага, а виховання. Коли вечір закінчився, то патефон (через посилювача звуку) просто заревів, а не заграє. А в залі тоді ще була найменше третина дітей. треба пам'ятати, що на дитячому вечорі з моменту, коли в залю заїгла герша дитина і голів в ній лишиться хоч одна дитина, все мусить бути підкорене режимові, який має нормувати виховання дитини. Що вечір офіційно закритий, ані немає ніякого значення: по офіційному закритті можна зіпсувати й найкращий вечір. Це великий педагогічний недогляд.

Почетверте, не слід випускати з промовами дітей, які погано володіють українською мовою. Так зроблено, як виховниці й діти робили подарунок своїй товарищці, яка вклала найбільше праці (Валі Родак). Подарунок передавала дівчинка, яка не зуміла правильно сказати кількох слів. Це недобре. Поперше, це було почесне завдання дитині, своєрідна нагорода за успіхи. ОДУМ — українська дитяча організація. Якщо якась дитина не знає української мови, то вона нагородити не заслуговує. І це треба підкреслити: "Тобі цього не доручимо, бо ти ще недобре розмовляєш рідною мовою. Але ти скоро навчишся і найкраще розмовлятимеш своєю мовою, якщо ти тільки захочеш. І тоді ти будеш відзначена". Це може бути поштовхом і заохотою до навчання. Не використати цього — гріх.

На вечорі був присутній архископ Торонта і Сх. Канади Михаїл, який є духовним опікуном Юного ОДУМу на Канаду і США, а також і митрофорні протосері Петро Самець та Дмитро Фотій.

Організатором і промотором вечора був голова Гол. Вих. Ради Юного ОДУМу Канади інж. П. Родак, який виявляє справді добрі організаторські і виховницькі здібності. Кілька членів Гол. Вих. Ради також були присутні в залі і уважно приглядалися до всього, що в ній відбувалося.

Юний ОДУМ у Канаді є в добрих руках і стоїть на правильному шляху.

КОМІСІЯ ФОНДУ І. П. БАГРЯНОГО У КАНАДІ

Невблаганна смерть забрала від нас одного з найкращих синів нашої Батьківщини, світлої пам'яті Івана Павловича Багряного, який до останньої хвилини свого зруйнованого в московських концентраках здоров'я працював на користь свого понехолоного народу, як поет, письменник і громадсько-політичний діяч.

Вельмишановний Приятелю!

Звертаємось до Вашого щирого серця з проханням відгукнутися з можливою для Вас матеріальною допомогою у створенні фонду для увіковічнення світлої пам'яті Івана Павловича Багряного.

Будьмо щирими жертводавцями!

В ім'я світлих ідей і дорогихказів, залишених нам великим Борцем і Поетом, створімо фонд І. П. Багряного, метою якого була б побудова пам'ятника, видання літературно-публіцистичної спадщини Покійного та допомога його родині.

Ваші пожертви радимо висилати грошовими переказами, або чеками, які виповняти:

Bahriany Fund Committee of Canada, SO-USE (Toronto) Credit Union, Account No. 3492

та висилати на адресу:

Bahriany Fund Committee of Canada, P. O. Box 37, Toronto 4, Ontario, Canada.

КОМІСІЯ ФОНДУ І. П. БАГРЯНОГО У КАНАДІ.

РОКОВИНИ ДЕРЖАВНОСТІ

У Торонті 26 січня цього року відбулося відзначення дня української самостійності. По всіх церквах відбулися молебні і відповідні проповіді. Український національний прапор був вивішений на будинку міської управи міста ще 21 січня і вісив на ній, поруч з канадським; аж до 26 включно.

У неділю 26 січня в залі Месеї Гол відбувся концерт. Свято відкрив голова відділу КУК д-р М. Мицик. Головну Доповідь на тему дня прочитав колишній прем'єр УНР проф. Б. Мартос, якого всі присутні привітали овацією. Здається, такої змістовної і так добре прочитаної доповіді на такому святі в Торонті ще не було. Представив проф. Б. Мартоса публіці сотник Іван Янішевський.

Другу доповідь зробив лідер королівської опозиції в Канадському Парламенті, він же й лідер консерватів і недавній прем'єр Канади, п. Джон Діфенбейкер. Представив публіці промовця колишній міністер праці Канади п. Михайло Старчевський. Говорив коротко: "Це людина, що дала нам закон про права людини — мій лідер, а ваш великий приятель..." Цього й досить, бо хто не знає Джона Діфенбейкера, який є —

без жодного сумніву! — найщирішим другом і оборонцем усіх поневолених народів, зокрема українців?

Появу цього визначного державного і політичного діяча Канади на сцені публіка зустріла оваційними оплесками. Всі встають і плещуть, плещуть...

Промовляв він коротко, але змістовно. Чудово говорив про наш народ: "Українці збагатили Україну й Канаду великими традиціями в музиці й мистецтві та волелюбності, з чого може вчитися весь світ". Переказує головні етапи з історії України, підкреслює, що українці найкраще розуміють значення волі. Відзначає, що М. Хрущов, який домагався незалежності для всіх народів Азії та Африки, "повинен би відзначити цей день повідомленням, що Росія зрікається свого колоніалізму", "Якщо Хрущов справді прагне миру, як він про це стало говорить, то нехай дасть свободу і можливість самовизначення народів України, прибалтійським та іншим поневоленим Росією народам!"

Джон Діфенбейкер відзначає також, що Канада сьогодні в стані очолити рух боротьби за волю народів і відповідає за це теперішній міністр закордонних справ Пол Мартін.

Усі англомовні щоденники, радіо й телебачення докладно й дуже прихильно відзначили наше свято і промову лідера опозиції. З особливою пошаною відзначили промови колишнього прем'єра УНР проф. Б. Мартоса і п. Джона Діфенбейкера. Це був винятково корисний розголос нашої визвольної боротьби. Місцевий відділ КУК дуже добре зробив цього разу, що запросив таких поважних доповідачів.

По промовах відбувся концерт, у якому взяли участь: Єва Столярчук-Бімс (сопрано), О. Гошуляк (бас), Юрій Бельський та В. Довганюк (художнє читання), чоловічий хор "Прометей". Не обійшлося й без неприємності: хор "Прометей" проспівав "З нами Бог". Та справа в тім, що цей чудовий твір проспівано не українською мовою, а отим передполюповим "язичієм". Я ніколи не втручаюсь у справи церкви чи віри — це особиста справа кожної людини чи групи. Я б умер від сорому, коли б я "вмочив свої пальці" в чужу мені церкву, але тут же була не церква, а зала, у якій відбувалося святкування 46-их роковин нашої державності. Невже 46 років не вистачило, щоб дехто зрозумів, що "мова — душа народу", і що уникання її на найбільшому національному святі треба назвати... Чим? Чим це назвати, питаю? Вже минули ті часи на еміграції, коли можна було дорікати комусь (таке було мені від визначної духовної особи з докторським титулом!), що він, ніби розумний чоловік, а належить, мовляв, до такої "нікчемної" церкви! Бо "у вас же у церкві свиня й на базарі свиня", себто у вас у церкві жива народна мова...

І от хор, який цього разу досить добре звучав, на національному святі ще й досі боїться української мови, як нечистий ладану. І це не вперше я це відзначаю. Та якщо напишеш делікатно, то ніхто не чує. Мабуть, не всі почують і сьогодні. Боюсь, ще через рік треба буде писати вже так, щоб почули всі.

Офіційна назва хору: суміський чоловічий хор "Прометей", диригент — С. Гумінілович, відбулася ця всенеквально подія в найкращій залі мільйонного міста Торонта в Канаді року Божого 1964-го, себто на 47-му році Великої Національної Революції і на всенародньому відзначенні 46-их роковин повної самостійності України (проголошення самостійності у федеративному

зв'язку відбулося — не забувайте цього! — ще в 1917 році!). Зала (коло трьох тисяч місць) була так переповнена. І більше половини з тих, що наповнили залю, були цим "всенеквальним чинном" велим засмучені. І я також. Тому уклібно прошу відділ КУКУ в Торонті, хор "Прометей" і його диригента більше на національному святі порядним людям неприємностей не робити. Коли вам "всьо равно", то нам ні. І це наше рішення "НІ" ми виразно сказали ще в 1917 році. І його не зречемося. Амінь!

Петро ВОЛИНЯК

ЧИТАЧІ ПИШУТЬ

Пане редакторе, дозвольте висловити свої заваги до статті В. Чапленка "Для кого потрібна критика?"

У вищезазначеній статті ("Н. Д." за січень ц. р.) велимишановний Василь Чапленко висловив дуже цікавий і, здається, справді незаперечний висновок. На підставі свого багаторічного досвіду як письменника, критика та редактора, він дійшов до переконання, що "письменникам потрібна тільки похвала, а зазначування хиб у їхній творчості вони не тільки не хочуть, а й психологічно не можуть сприймати".

Хоч для кожного з нас і було відомим, що в своїй переважній більшості письменники сприймають негативну оцінку їхньої творчості з більшою або меншою неприхильністю, проте нам не відомо, щоб до цього часу хтось про це висловився з такою відвертістю й щирістю, як це зробив Василь Чапленко. Звичайно, пишуть переважно про поодинокі, відокремлені випадки: мовляв, такий і такий письменник чи поет вилаяв чи навіть побив (а були й такі випадки!) критика за його нібито "злонамірену", "суб'єктивну" й тому "неправильну" критику. Але УЗАГАЛЬНИТИ й подати ту чи іншу причину цього досить цікавого явища, здається, ніхто до цього часу не спромігся чи, може, не осмілювся.

Висновки В. Чапленка правдиві і тому над ними навряд чи може бути велика дискусія. Але при цій нагоді варто б, однак, трохи ширше зупинитися над питанням: чому все ж такі більшість (якщо не всі!) люблять "тільки похвали"; а не критику? Чи тільки тому, що "кожна людина, — як згідно спостережень Л. Чикаленка пише В. Чапленко, — вважає себе гонимом"? Або чи тому, що похвали, — як це нібито було чи є у випадку П. Тичини, — діють як заохота до дальшої творчості?

Очевидно, справа не в цьому, хоч де-де, а серед "майстрів пера" ніколи не бракувало мегаломанів.

Не беручись захищати письменників, треба проте сказати, що вони часто мають оправдані підстави або причини якщо вже не вороже, то принаймі байдуже ставитися до всього того, що пишуть або говорять про їхню творчість їхні критики. І то навіть критики з "іменами" й "славою". У чому ж справа?

На нашу думку, однією з найголовніших причин такого на перший погляд ненормального стану є те, що всяка критика (чи аналіз) будь-якого мистецького твору є передусім СУБ'ЄКТИВНОЮ, а не ОБ'ЄКТИВНОЮ. І то, повторюємо, навіть незалежно від того, хто є автором тієї критики: якась "знаменитість" чи звичайний і нікому невідомий читач. Бо, як каже москаль, "на вкус і цвет товарища нет"! Так само з творами та їхніми критиками. Кожна особа сприймає твір попередусім крізь призму свого власного "я", тобто так, як їй особисто

подобасться або не подобасться той твір. І тому їй не дивно, коли часто на той самий твір читаємо зовсім протилежні оцінки: один рецензент підносить той твір мало не до "небес", а інший, навпаки — мало що не топче його в болоті. Кому ж в такому разі має більше вірити письменник: тому авторові, що хвалить його, чи тому, що критикує?

Очевидно, ніхто не бажає собі зла й тому з психологічного погляду легко зрозуміти, чому письменникові скорше буде до вподоби позитивна, а не негативна оцінка його твору. І тому історія світової літератури знає не мало випадків, коли редактори (які часто були та є також критиками) радили початкуючим письменникам, які приносили свої твори для друку, займатися будь-чим, але тільки не літературною творчістю, дарма, що пізніше багато з тих нібито "бездарних" початківців повиростало на першорядних письменників або поетів. Пригадаймо, наприклад, перші літературні кроки Джека Лондона або з наших Ольгу Кобилянську, ПЕРШЕ оповідання якої "Людина" Ів. Франко не допустив до друку в жіночому літературному збірнику "Перший Віночок", як "незріле до друку".

Також треба пам'ятати, — і це стосується не тільки літератури, але й будь-якої іншої творчості, — що в історії визначні авторитети, або краще б сказати сліпа віра в ті нібито "непомилні авторитети", не тільки рухали прогрес культури вперед, але й навпаки часто ставали гальмом на шляху прогресу. Так само, як у світі взагалі, не існує й не може існувати якоїсь "абсолютної істини", так само думка того чи іншого критика про твір письменника не завжди мусить сприйматись як "безпомилкова істина", яка не може бути піддана жодній дискусії чи ревізії.

Які ж висновки з цього? Чи означає це, що критика, зокрема фахова й культурно висловлена оцінка чи аналіза того чи іншого твору, є зайвою й непотрібною?

Зовсім ні! Критикувати треба. Але ті, що критикують, повинні пам'ятати, що ефективність їхньої критики завжди узалежена від того, наскільки вона є об'єктивна і своєю аналізою глибока.

З другого боку письменники ніколи не повинні ігнорувати критики своєї творчості, навіть хоч якою вона, критика, у їхньому розумінні була б гострою й несправедливою. Але при тому, звичайно, не забуваючи нашу мудру приповідку: "На людей сподівайся, але свого розуму тримайся"! Іншими словами, треба вміти знайти між рядками критики те, що є правдивим, і те, що є перебільшенням, а то й злонамірною видумкою чи наклепом. Але для цього кожен, хто пише якийсь твір, мусить володіти певним мінімумом самокритицизму, мусить знати, що так само, як у світі взагалі нема нічого ідеального й досконалого, так само і його твір не є і не може бути абсолютно досконалим. І то навіть якщо б дехто називав такого письменника "найгеніальнішим з геніальних..."

Нарешті, не треба ніколи забувати ще одного, може найголовнішого: найоб'єктивнішою і тому найсправедливішою критикою є передусім критика отого звичайного "сірого" читача, для якого, і передусім для якого, автор часто не досипаючи ночі, а то й не доїдаючи, пише свої твори. Бо не якимсь там "професіонал-критикам", а широкій масі читачів належить остаточно слово щодо питання, чи твір вийшов вартісним чи ні. Коли книжка вартісна — її розкуплять і читатимуть,

коли ні — вона лежатиме на полицях книгарень, припадаючи порохом, і в цьому безсилі будуть "зарядити" навіть найприхильніші та найпозитивніші рецензії. Бо незалежно від того, як нам хотілося б ідеалізувати літературу як, мовляв, щось зовсім інше і відмінне від інших творів людського розуму й душі, треба, однак, пам'ятати, що випущена з друку книжка в основному підпадає тим самим законам, що й будь-яка інша випродулована річ: буде твір вартісний та цікавий — його розберуть а ні, то ніхто не купить, як і будь-якої іншої поганої речі.

Загальновідомо, що дійсно вартісні твори (напр., більшість творів класичної літератури) стали популярними та шанованими читачами не тому, що там якийсь "геніальний" критик дав свою "геніально-позитивну" оцінку тим творам, а передусім тому, що ті твори дійсно є вартісними й непересічними. Що з того, що, наприклад, офіційна більшовицька критика не раз подас дуже високу оцінку деяким творам, написаним у "душі" зобов'язуючого "соціалістичного реалізму"? Массового читача вони однак не здобувають і ніколи не здобудуть. Це повинні мати на увазі і письменники, і критики.

ЮЛ. МОВЧАН, Македонія, США.

Високоповажаний Пане Волиняк!

У відділі "Читачі пишуть", "Н. Д." за грудень 1963 р., один з читачів-добродіїв дуже симпатично висловився про "Родниний альбом" Д. Гуменної

Нехай вільно буде й мені, як читачеві "Н. Д.", висловити свої погляди на деякі речі в тому ж самому "Альбомі".

Шановна авторка, плутаючись у лабіринті фантастичних тотемів, дописалась до чортків. Ну як інакше можна назвати ламання голови над поясненням слова, яке вживається лише в "парканній" літературі та п'яними волоцюгами чи розбишаками й то, до речі, не серед українського простолюддя, а серед польського?

І звідки шановна авторка взяла, що пояснюване нею брутальне слово (див. "Н. Д." за жовтень 1963 р., рядок 4 знизу) має прямий і безпосередній зв'язок зі святими жінками, тим більше, що подібного нічого не було ніколи серед наших предків навіть за часів поганства. За те таких жінок чи дівчат ви можете знайти сьогодні серед цивілізованих інших народів і нема потреби шукати їх серед дикунів Африки.

Думаючи за аналогією того "наукового" твердження, до якого висновку можна прийти щодо святих жінок, яких почитує наша Церква? Що це є? Ненормальне маячення хворого, чи навмисне руйнування вінових понять святості?

А чого тільки варте її дальше смакування тими "святими дівчатами", запозичене від мандрівника по Африці? До якої науки, літератури чи мистецтва можна віднести ці ненормально-сексуальні смакування голими жінками?

І це не вперше "Н. Д." дають себе до диспозиції авторам подібних писань, які можна було зауважити і в статті "Реабілітація відьми" тієї ж самої авторки, або "Библія і..." В. Ч. (не пригадую вже точно, здається, за березень 1960 р.).

Те, що шановна авторка відносить значення пояснюваного нею слова до якоїсь святості, є її справа, але засмічувати порядний журнал брудом аморальних смакувань, навряд чи належить до порядного тону. Журнал читають не лише жеттєво-практичні старші

люди, а очевидно й молодь, яку подібні писання можуть наштовхувати на вчинки, від яких їхні батьки оберігають її, як зіницю свого ока.

Згідно з Вашим поглядом, кидати обвинувачення авторці не можна. Так як Ви не обвинувачуєте й Е. Андієвську, бо їм обом вільно думати й писати, що їм захочеться, тоді, очевидно, всю вину за появу подібних речей у друкованім слові треба скласти на того, хто такі речі друкує.

З пошаною до Вас, Т. ХОХІТВА, Торонто, Канада.

Вельмишановний Пане Хохітва!

Листа, як бачите, друкую. Спростовую з місця, як кажуть: у розмові з Вами я не казав, що "кидати обвинувачення авторці не можна", а казав, що, на мою думку, для обвинувачення нема підстав. Обвинувачувати ж можна. І я даю Вам цю можливість на сторінках журналу, довголітнім читачем якого Ви є: обвинувачуйте собі на здоров'ячко! Це Ваше право.

Праця Докі Гуменної не є досконалою, як і нічого досконалого під сонцем не буває взагалі. На жаль, Ви не бачите справжніх хиб тієї праці, а дуже хочете вишукати їх, бо, наприклад, тих "святих дівчат" вона не видумала і ними не "смакує", а просто вписала відповідну цитату з фактично стовідсоткового католицького журналу "Овид". Як те було видрукуване в "Овиді", то нікому і в думку не прийшло обвинувачувати автора репортажу і редактора-видавця М. Денисюка, а от Гуменна й Волиняк, то вже трохи чи не вороги народу за одну тільки цитату з католицького журналу стали... Хоч переходь на католицизм...

Ви пишете: "Думаючи за аналогією того "наукового" твердження, до якого висновку можна прийти щодо святих жінок, яких почитує наша церква"? Я думаю, що до ніякого, бо наша віра і наші звичаї — одне, а віра і звичаї африканських дикунів — зовсім інше. Це ж саме, що хтось би мене попередив: "Волиняче, бережись! Я сам бачив, як Хохітва убив мужу! Чи ти знаєш, що тебе чекає при першій зустрічі з ним, якщо він діятиме за аналогією?..."

Я можу дати інший приклад: чи вивчення анатомії людського тіла буде "парнографічним смакуванням"? Напевно скажете, що ні. Ну, а чого ж вивчення розвитку людських вірувань є таким "смакуванням"? Такий підхід до справи може привести до надмірної "моральності". Наведу такий приклад. Пригадуєте собі як кілька років тому в "Н. Д." оголошувались одяги фірми "Пенман", яка виробляє чоловічу білизну. Оголошення були з фотами. Звичайно, як чоловік стоїть у підштаниках, які добре пошиті й допасовані, то ті підштаники десь там трошки заопукляться. Ніхто на те, звичайно, не звертає уваги, а дивляться люди на самі підштаники. Але в одному журналі раптом не появилось оголошення тієї фірми. Я, випадково зустрівшись з редактором того журналу, питаю його: "Що це отче, ви вже не дістали оголошення від "Пенмана"? "Дістав, але не друкую!" "Чом"? "Бо погані баби заїли!" "Як заїли"? — питаю здивовано. "А так: поспалились листи, що ми друкуємо "згіршуючі фота", що ширмо аморальність і т. д., то я мусив відмовитись від цих оголошень. Добре Вам, що маєте розумних читачів!" Він, звичайно за тими грішми не шкодував, але таки дуже "зганяв зло" на "старих фарисейках", які "пройшли Рим і Крим і мідні труби", а тепер шукають аморальності на рекламі чоловічих підштаників і сорочок... І мав рацію.

Ви ще пишете, що "Нові Дні" читає молодь, "яку подібні писання можуть наштовхнути на вчинки, від яких їхні батьки оберігають її, як зіницю свого ока".

Не думаю, щоб молодь наша була аж така податлива на розклад. Якби так, то вона вже давно розплалася б, бо на телевізії вона бачить щоденно незрівняно гірші речі, а батьки, які так "бережуть" своїх дітей від усього поганого, перш за все забезпечують їх телевізійним апаратом... А от кілька днів тому я випадково зайшов в одну хату і кинув оком на купку американських журналів у хаті. На верхньому з них красувалася жінка з дуже солідними напівголеними грудьми і з припуклими губами, а поруч напис великими літерами: "Моя засада: ЖОДНОМУ чоловікові не сказати слова НІ!" У хаті трое дітей. Діти не тільки нормальні, а навіть дуже добрі. Не думаю, щоб і ту жінку "згіршив" той журнал, але все таки краще б було не тримати таких видань у хаті, у якій є діти. Чи не варто б Вам, як педагогові з освітою і стажем (дома й тут, у Канаді!) звернути вашу увагу не на "смакування" Д. Гуменної, а на такі речі? А таких прикладів можна навести тисячі!

От, наприклад, реклама в трамваї: жінка, така собі, "дуже підходяща" з ніби кулетною стрічкою через плече. На гарній голівці капелюк з широкими крисами, з-під якого визирають майже ніжні очі. Поруч напис: "Вибери собі чоловіка і відкривай вогонь — збудеш його"! Розгадка проста: це реклама нової, "червоної, як вогонь, що спалить кожного чоловіка", губної помади. Подивився я на ту рекламу й посміхнувся: "Ну, й амереканці! Дурні-дурні, а рекламу вміють робити"! Правда, ця реклама ображає чоловіків, ніби вони такі примітивні, що їх можна обдурити дурною фарбою. А по суті ж аморальність тут у самій засаді реклами. Чи це аж так розкладово впливає на молодь? Не думаю також, бо все таки наша молодь dorocтає здебільшого цілком нормальною.

То чи варто робити переполох з цитати про "святих дівчат" в Африці? А якби отак хтось узявся перекласти зміст визначніших творів старогрецької літератури? Правда, Ви математик, то, може, Ви її мало й знаєте, а я ж з курсу світової літератури прослухав 250 лекцій і з того поверх 100 зі старогрецької й римської літератури! Мусів же й читати щось. Але мені тоді і в голову не приходило якесь наслідування того, що я читав, хоч тоді я ще в довгих штаних ходив не дуже до довгий час. Чому ж Ви думаєте, що сучасна молодь, щось десь почувши чи прочитавши, негайно розиландеться? Чи не буде це стріляння з гармат по горобцях?

Звичайно, мої думки не зобов'язують Вас. Я лише хочу, щоб Ви зрозуміли, що я не маю права перетворитись у цензора. П. ВОЛ.

Вш. п. Т. ГРИЦИК, Ембрідж, Па., США. Дякую за листа. Вибачте, але справа об'єднання наших церков і Ватиканський католицький собор навряд чи буде висвітлена в "Нових Днях" так, як Ви хочете. Звичайно, наш журнал універсальний і цю тему підняти на його сторінках можна, але нема кому. Ви кажете, щоб я висвітлив ці справи і "сказав своє слово". Не можу, бо в мене на це нема ні часу, ні сили, ні знань. Ви кажете, що історія церкви — це є також історія народу, його культури. Маєте рацію, але щоб говорити на повен голос, то треба ще багато знати і з богослов'я та й саму історію церкви треба знати не загально, а добре. Я не вмію писати "отак собі". І не хочу. Ось, наприклад, у

цьому числі маєте мою статтю про симфонічний концерт. Вона мені коштує багато праці. Бракувало даних. Пишу двом фахівцям у Канаді і прошу допомогти мені матеріалами, порадами. Один відповів, що не знає і матеріалів цих не має. Другий через два тижні відповів, що не знає, але спробує написати до свого приятеля у Вашингтоні — може він з тими речами обізнаний чи щось має з того. І так часто буває. Часом треба годинами, а то й днями цілими, розшукувати одну-дві цитати, щоб зробити свою статтю переконливішою. Я безсилний тепер узятися за церковні справи.

Не думайте, що я боюся висловитися — ні не боюся.. Якби хтось написав добру статтю, то я її видрукую. Але тільки добру. Я думаю, що ці справи мусіли б бути висвітлені в церковно-релігійних часописах. Коли журнал такого типу, як "Нові Дні", у нас один, то церковних газет і журналів у нас просто такі тематичні... Домагайтесь від них добрих матеріалів на цю тему. Вони ж для цього й існують! А скільки ж їх є! Католицькі, православні, різні євангельські і т. д. Навіть Свідки Єгови щось видають нашою мовою!

Не гнівайтесь, бо я таки не можу писати на ці теми. А замовити статтю на цю тему також не маю кому.

ДОРОГІ ЧИТАЧІ,

мені дуже приємно, як ви всі обзиваєтесь, відгукуютесь на матеріали, друковані в журналі. Це доказ, що матеріали ті щось варті, а, крім того, це доказ вашої довіри до мене: Волиняк кожному дає слово...

Але цього разу я з листів не дуже то вдоволений. Не їх змістом, а тоном: вони нервові, інколи грубі, безапеляційні і, я думаю, шкідливі. Однак я видрукував їх усі.

Багато листів у справі Багрянній — Чапленко. На жаль, більшість з них дуже нервові. А це недобре. Причина невдоволення одна: нерозуміння того, що редагування творів якогось письменника ніколи не було безчестям для того, чий твір редагується. Наприклад, відомі Шевченкові слова "Наша дума, наша пісня не вмре, не загине", є фактично словами П. Куліша. Мені скажуть: "Але П. Куліш редагував Шевченкові твори за згодою самого Шевченка, а Чапленко проти волі Багрянного". Якби це був не воєнний час, то Чапленко (чи видавництво) напевно був би узгіднив свою редакцію з автором. Такої змоги не було.

Я з болем серця друкую всі ці листи, бо вони справді не допомагають, а шкодять. Пробував це вникнути декому — не зміг переконати. Дам один приклад. Я пробував одному дуже поважному критикові замовити статтю про Івана Багрянного. Одержав від нього відмовну відповідь, бо "це автор, про якого треба писати або добре, або ніяк". Тепер же після нашої "оборони", панове, навряд чи можна буде в скорому часі сподіватися поважного розгляду творів покійного визначного письменника.

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи
Оіл Борнери та напрари.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.
PHONE: EM 8-6602

Дехто каже мені: "Обійдемося і без них..." Погана це слова. Нерозумні. Не треба легковажити, не треба присвоювати собі мандат "правильності" й "непомильності".

Панове з відділу СУЖЕРО в Монреалі питають мене, чи мені не соромно. Ні, не соромно. А от чи вам не соромно, що ви обвинувачуєте мене у зміні своїх поглядів. Ніби я ще їх ніколи й не мінвав... А якщо ви й підозрівали таку мою "безхарактерність", то треба було раніше запитати, чи я справді їх змінив, а тоді вже казати "Соромся!"

Я певен, що я не смів не дати слова п. Чапленкові. Поруч з цим, я певен, що я б, на його місці бувши, тієї примітки не давав би, бо краще було б написати статтю на тему: "Моя праця над редагуванням "Звіроловів" Івана Багрянного". Але "розстрілювати" В. Чапленка таки не слід — він ще не раз вам, панове, пригодився б! Ох, не раз...

Багато з вас тішиться, що "Чапленка й Волиняка (Ваших "ворогів!") потовкли в деяких газетах". Мене бере страх за вашу короткозорість, дорогі мої "вороги". Як легко ви піддаєтесь на провокацію! Я не дамся і відповідати на невідписану статтю, яка не є редакційною, (бо редакція ж та робить до неї свій вступ!), таки не буду. Мені було б дуже шкода, якби на неї відповідав і п. В. Чапленко. Є люди, які вміють скеровувати ваші емоції у той бік, куди їм це потрібно.

Ось ці ваші листи (я на них потратив багато часу і місця) перешкодили мені написати статтю про антологію української поезії англійською мовою, яку видала центральна КУКУ. Чи ви знаєте, що там імени Багрянного нема, але є імена поетів, які буквально ніякого значення в нашій поезії не мають? Ви того не знаєте, звичайно, не бачите. А якби й знали, то, вибачайте, нічого ви в цій ділянці не зробите: тут же треба фахівців, треба критиків. А от завдяки вашій "допомозі" Іванові Багрянному (ця "допомога" приходить не вперше!) я не маю кому замовити статтю на цю справді важливу тему. Думав уже написати сам, був певен, що в лютому числі вона появиться, але мене засипали листами і я не маю ні часу, ні місця на це. І тепер мені навіть важко сказати, коли я її напишу. Та й бажання великого за неї братися тепер нема.

Колись наше середовище мало в собі (чи коло себе) чимало мислячої творчої інтелігенції. Погляньте уважно навколо себе: чи не залишилися ми тепер тільки з півінтелігентом і псевдоінтелігентом? А чи ви знаєте, що півінтелігент, особливо, коли він береться писати статті, книги і установлювати свої "єдиноправильні й непомилні" напрямні в літературі, критиці, мистецтві й політиці, є найбільшим злом суспільства? А що псевдоінтелігент, якщо він пнеється робити те саме, є справжнім пістряком на організмі цього суспільства? Може б ми навчилися трохи "сортувати людей"?

Неприсмю мені це писати, але мушу. Дуже шкода мені часу й паперу, а от перевели ми з вами це чи-сло журналу на ніщо. А скільки є значних і потрібних тем!

Але даю слово всім — маєте право на волю думки і її вислову. Тільки дайте її й іншим. І не вважайте вносити смертні вирокі людям, які щось роблять. Навіть, якщо вони й помиляються. Відповідь усім на "тему дня", дано у листі до п. Жураківського. На цьому справі Чапленко — Багрянній кінець.

Хочу ще тільки подякувати п. О. Коновалові за його культурного і розсудливого листа. Не тому, що мені він приємний, а тому, що, може, дехто зрозуміє, як треба розмовляти з "ворогами" і як треба ставитись до творчої інтелігенції. Хтось скаже: "Бо Коновал любить Багряного менше, ніж я!" Довідка: О. Коновал витратив чимало енергії, аби добитись того, щоб Іван Багряний був уключений у списки кандидатів на Нобелівську нагороду. Не вийшла ця справа в нього тільки тому, що ми, дорогі мої, так зразили творчу інтелігенцію, що підтримати благородний почин Олексія Коновала не було кому. На цьому терплять усі наші організації, включно з церквою. В інших середовищах і церквах творчу інтелігенцію шанують, бережуть і заохочують до праці. І б'ють по ногах того, хто пробує топтатись по ній чоботиськами. Пригляньтеся до католиків, мельниківців, лебедівців тощо...

В. Шановний Пане П. К. Волиняк!

В останньому числі журналу "Нові Дні" (ч. 168) у статті В. Чапленка "Для кого потрібна критика?" є вноска про "Тигролови" Ів. П. Багряного.

На нашу скромну думку, вона ображає нашого покійного письменника й дітяч, а мертва людина не може боронитись. Чому так сталося, що Ви були його оборонцем, а тепер разом з п. В. Чапленком перевертаєте його в труні? Чи не сором Вам?

З пошаною

за управу відділу СУЖЕРО в Монреалі:
Т. ЦЕХМІСТРО, В. СОЙКО (третього підпису не можна вчитати).

Вельмишановний Пане Редакторе!

У січневому числі "Н. Д." видруковано статтю п. В. Чапленка "Кому потрібна критика?" У примітці до цієї статті автор сам себе "виводить у люди" і тим самим незаслужено зневажає сл. п. І. П. Багряного, автора широковідомого твору "Тигролови" та багатьох інших творів.

Ми, члени СУЖЕРО, Союзу Жертв Російсько-більшовицького терору, почесним головою якого був сл. п. І. П. Багряний, на загальних зборах 10 січня 1964 р., ознайомившись з вищезгаданою статтею, висловили своє глибоке обурення змістом цієї статті. Саме тепер по всьому світі проводиться збірка фондів для увіковічнення сл. пам'яті І. П. Багряного і частина цього фонду призначається на видання творів І. П. Багряного,

Просимо видрукувати нашого листа на сторінках "Нових Днів", читачами якого є багато членів і прихильників СУЖЕРО.

За відділ у Торонті —

Микола ПІДЛІСНИЙ.

Вельмишановний Пане Волиняк!

У статті В. Чапленка "Для кого потрібна критика?" в "Нових Днях" за січень 1964 р. є мова про "Тигролови" Івана Багряного. Автор статті розповідає про свої труднощі у приготуванні "Тигроловів" ("Звіроловів") до друку. Між іншим, він пише так: "Але пізніше мені довелося змінювати в цьому творі не тільки назву, а й сюжетні ситуації (наприклад, я зблизив молоду пару — у сюжеті на кладці, я послав її на прикінці твору до Манджурії, бо в первісному тексті ніякого сюжетного хінця не було) та численні мистецькі деталі, не кажучи вже про мову, пунктуацію тощо".

В "Українських Вістях" (Новий Ульм), здається, в 1956 році була поміщена стаття Івана Багряного "Народження книги" (я її маю перед собою вирізану з газети). У цій цікавій описці про народження "Тигроловів" ми знайшли й місце, яке стосується замітки В. Чапленка. Іван Багряний пише так: "Змінюючи часто місце мешкання, я нарешті переїхав до Турки. В Турці мене і знайшло видавництво "Вечірньої години" — "Звіролови". Той примірник, що дістався до моїх рук, я подер на дрібненькі шматки. Бо редактор (з статті "Для кого потрібна критика" видно, що ним був В. Чапленко. Ол. Кон.) осмілювався вставити в текст свою ОДНУ (моє підкреслення О. К.) фразу. А саме — в тому місці, де відбувається сцена прощання Григорія з Наталкою), після убивства начальника району), в найнапруженіший психологічний момент, в момент вияву почуттів, які не потребують жодних слів, редактор вставив фразу з уст ніби Наталки: "То ти мене справді любиш?" Це був такий несмак, такий брак почуття міри, що я подерся на стіну. Словом — редактор поставив вляксу. І тому я подер "Вечірню годину" як тільки міг дрібно". Так писав Іван Багряний.

Чому ж В. Чапленко, ще за життя Івана Багряного не спростував того, що написав Іван Багряний? Чому авторові "Тигроловів" не пригадати ще тоді, що в "Тигроловах" було зроблено багато змін, а не лише вставлено одну фразу, як пише Іван Багряний? Бо, звичайно, тепер, коли Іван Багряний вже відійшов від нас, можна все писати, він не заступиться за себе. Але тому, що не було, як нам відомо, ніякої критики чи завваг до того, що було написано про народження "Тигроловів" за життя автора, посмертні завваги в тій справі викликають певні сумніви. Це не значить, що ми не шануємо В. Чапленка як науковця чи письменника. Навпаки, його статті читаємо з зацікавленням і також захоплювались й захоплюємося всіма його творами.

Але на наш погляд, завваги в таких справах треба робити ще за життя автора,

З пошаною до Вас

Олексій КОНОВАЛ, Чикаго, США.

Шановний Пане Редакторе!

У "Нових Днях" за січень ц. р. на сторінці 8-ій видруковано примітку п. Е. Чапленка, у якій він висловлює свої "скарги" на Івана Павловича Багряного. На мою думку, це якась помста п. Чапленка І. Багряному за щось давно минуле, це не що інше, як розкопування могилы Покійного Письменника.

Якщо п. Чапленко справді зробив те все для Багряного, себто із "сирих матеріалів" зробив класичний твір "Звіролови", — теперішні "Тигролови", — то чому він мовчав цілих 19 років і озвався аж тепер, коли Іван Багряний помер? Хто ж так може робити? Думаю, що людина, яка походить від Бога, так не зробить...

Пан Чапленко читас газети й бачить, що в "Українських Вістях" є звернення ЦК УРДП про збірку фонду на побудову пам'ятника Іванові Багряному, на видання його ще не виданих творів і на підтримку родини Покійного. Видно, що п. Чапленко цим усім не зацікавлений, коли пише таке саме в різдвяному числі журналу, коли весь люд хрещений у ці дні жертвує на найбільші національно-релігійні цілі, а видання творів, будова пам'ятників і допомога бідним — це і є ті благородні цілі.

Мені також незрозуміле, пане редакторе, чому Ви

дасте отаким людям лопату в руки, щоб вони розкопували оті великі могили. Ви ж знаєте добре, що Іван Багряний переніс бгато образ від своїх і чужих. Ви самі не раз писали й підкреслювали це в цих же самих "Нових Днях". Чого ж міняєте свої погляди? Ви ж маєте чесних і порядних передплатників, з яких 90% любили Івана Багряного й вірили йому. Врешті ж, Ви самі написали таку гарну статтю на смерть Івана Багряного і ще видрукували і його фото на обкладинці, а що тепер??..

З пошаною й привітом
постійний читач "Нових Днів"
В. ЖУРАКІВСЬКИЙ, Торонто, Канада.

Шановний Пане Жураківський!

Одержавши Вашого листа і ще кілька телефонних протестів проти цієї статті, бачу, що я зробив помилку, що не дав примітки, що це пише В. Чапленко, а не я. Але не мав коли й подумати, а до того ж ще й важко було мені припускати, що хтось подумає, що я "змінив погляди".

Тепер мушу вяснювати.

1. Я належу до тих, що поглядів не змінюють взагалі. Щодо людей, то як людина чесна, якісна й порядна навіть зробить кривду мені, то й тоді я на неї каменем, а тим більше болотом, не йкну. Івана Павловича я вважав і вважаю саме людиною винятково чесною, якісною й порядною, то чому б я мав робити йому кривду? Тим більше, що він мені ніколи нічого поганого не зробив, а тільки добре. Навіть тоді, як дехто робив мені найбільшу кривду, яку можна було тільки придумати, себто, коли дехто замірявся вбити мене морально, то саме він став на чолі моїх оборонців. На це я маю документальні докази. Він же був найкращої думки про "Нові Дні", а з нагоди 10-ліття нашого журналу сам він написав в "Українських Вістях" найкращу статтю про мене й "Нові Дні". Ще в останньому листі до мене він, докоряючи мені, що я видрукував статтю І. Піддубного про УНР-аду, писав, що "Нові Дні" — журнал "найбільш поважаний мною і найчистоплотніший" (лист від 19.7.63 р.). У мене з покійним Іваном Павловичем ніколи не було розходжень чи суперечок у політичних, громадських, організаційних чи навіть приватних справах. То відки це Ви взяли, що я "змінив погляди"? Яка причина цього могла б бути?

2. Пан В. Чапленко нічого такого аж дуже надзвичайного для І. Багряного не зробив. Відредагував його твір? Це правда, але що ж тут виняткового? В. Чапленко виконав те, що йому доручило видавництво, у якому він працював і за ту працю брав платню. Це звичайне явище. От, наприклад, Ю. Шерех редагував твори покійного Т. Осьмачки. І теж мав за те величезні неприємності, хоч мовчить про них. Ви думаете, що редагування чийось творів принижує того, чиї твори хтось редагує? Так ніколи не було й не є. Будьте певні, що й п. Чапленко так не думає. На багатьох кращих еміграційних виданнях на першій сторінці стоїть ім'я автора, а на другій і ім'я редактора. На всіх же без винятку творах, виданих в Україні, стоїть ім'я редактора. Тут справа в іншому: часто-густо редактор зробить щось успішеч волі автора і тоді вони стають ворогами.

До речі, як був І. Багряний у Торонті і сиділи ми з ним у мене в хаті, розмовляючи вже не про політику, а про літературу, то я запитав його:

— Яка причина вашої "войни" з Чапленком і коли вона скінчиться?

— Причина одна: він зіпсував мені перше видання "Тигроловів".

— Чим і як? Я думаю, що він вам поміг!

— Еге, поміг! От у мене був такий ось образ, а він з нього зробив мені отаке й отаке... (На жаль, я не пригадую тепер точно цих місць, тому не подаю цитат). То це по-вашому "поміг"? Хотів би я знати, що б ви сказали, якби вам так "помогли"!

— Тут справді не поміг, а пошкодив, — кажу я. — Але ж він напевно не хотів того! От чоловік чи не зрозумів гарного образу, чи не завважив його, чи просто механічно виправив, не подумавши навіть, бо й таке буває...

— То як так, то хай не береться редагувати чужі твори...

Я, побачивши, що з мого "мирового посередництва" толку не буде, урвав розмову на цю тему. Це було саме в час їх гострої перепалки на тему Бога й церкви і чи людина походить від Бога, чи від мавпи... Тоді було між ними велике напруження.

3. Ви пишете, що 90% читачів "Нових Днів" "Любили Івана Багряного й вірили йому". Я думаю, що Ви помиляєтесь, дорогий Василю Григоровичу. Не 90%, а 100%, чи майже 100% наших читачів любили Івана Багряного й вірили йому. Будьте певні, що В. Чапленко їх віри не сколихнув. Та я певен, що й наміру він такого не мав. Чи варто йому було так писати? Я б на його місці так не писав. Бодай тепер. Та не забувайте, що майбутньому історикові літератури такі факти будуть потрібні. А В. Чапленко ж у своїй статті пише не тільки про І. Багряного, а й про багатьох інших. Не забувайте ще одного: Іван Багряний умер фізично, але він ще довго, довго житиме як письменник і як політичний діяч. Ніколи не забувайте статті В. Ів. Гришко "Живий Багряний". Ви ж її читали! Його твори будуть видаватись і перевидуватись, редагуватись і обговорюватись ще десятки й сотні разів. Його політична діяльність так само. Було б найбільшою шкодою і зневагою для Його Світлої Пам'яті, якби сталося навпаки. Про це дуже солідно попереджував В. Ів. Гришко.

4. Чи добре я зробив, що видрукував статтю В. Чапленка? Я думаю, що добре. Поперше, В. Чапленко, як людина, себто Боже сотворіння, має право на думку і на її вислів. Навіть і на неправильну, помилкову. Це належить кожній людині — навіть і безбожникові... Подруге, якби я не дав йому змоги висловитись, то я розпочав би процес "забронзовування" Івана Багряного, себто спричинився до його передчасного омертвіння. Хай Бог боронить мене від такої "чести"!

Оце, мабуть, і все. Не бійтесь, В. Чапленко Іванові Багряному не пошкодив і не пошкодить. Ну, і знайте, що я не належу до тих, що міняють свої смаки й погляди. А що я думаю про Івана Багряного, то я вже казав і писав не раз і не двічі.

П. ВОЛИНЯК.

Вельмишановний Пане Редакторе!

Справа, яку порушую в цьому листі, не є присемною. Ідеться про дуже сумне явище нашого громадського життя. Хоч як неприємно такі справи витягати на світло денне, але зробити це треба, бо це є єдиний спосіб запобігти подібним випадкам у майбутньому. А тому прошу Вас, Пане Редакторе, помістити цього листа у Вашому часописі. Одночасно прошу всі інші редакції передрукувати його.

У неділю 28-го квітня 1963 р. відбувся обід в українській католицькій парафії в Сан-Франціско. На цей обід прийшла група поляків. Отець д-р Андрій Микита, парох та господар на тому прийнятті, забув, мабуть, що поляки-емігранти на міжнародньому форумі всіма силами стараються довести, що Західня Україна зі Львовом — відвічні польські землі. Він забув, що поляки на протязі століть знущались над українським народом. Отцеві це байдуже, що вже за його життя й пам'яті поляки по тюрмах і таборах мучили вірних синів українського народу, та при тому поляки не щадили навіть українських католицьких священників. Він любенько усміхався до своїх польських гостей та пильно слідував, щоб його гостям не бракувало харчів та вина. Один з тих гостей, половивши досита та попивши доволі, устав та й сказав промову, у якій запросив присутніх прийти на відзначення Конституції 3-го Травня, яке мало відбутися у наступну неділю.

У наступну неділю, відбулося відзначення згаданої конституції, на яке прибув і о. д-р. А. Микита. З ними був теж Степан Морозівський, церковний дорадник. Таким чином українська католицька парафія була офіційно представлена на цьому польському святі. Тут треба сказати, що Степан Морозівський ніколи не ходить на українські національні імпрези: він відмовився прийняти поіменне запрошення на відзначення Роковин 22-го Січня, а тому пошта повернула його Екзекутиві Відділу УККА. Отець А. Микита небагато різнився під тим оглядом від свого дорадника. За останній рік о. А. Микита збойкотував такі українські Т. Шевченка, Свято Героїв, Відзначення 30-річчя голуду, Відзначення 50-річчя смерті Л. Українки та Відзначення 50-річчя "Просвіти" в Сан-Франціско. На всі ці свята о. д-р А. Микита дістав особисте запрошення від Екзекутиви Відділу УККА, але на жодне не прийшов. Участь о. д-ра А. Микити у відзначуванні польської конституції, а одночасно відсутність на українських національних імпрезах є жалюгідним явищем. На це явище правильно, хоч дуже лагідно, зареагував Бюлетень національних свят: Роковин 1-го Листопада. Роковин Екзекутиви Відділу УККА в Сан-Франціско з 1-го вересня 1963 р.:

"Щороку польська колонія в Сан-Франціско відзначає роковини "Конституції 3-го Мая". Ця польська конституція була проголошена 3-го травня 1791 р. Вона закріплює українські землі за польською державою, але не давала українцям жадних політичних прав у польській державі. Ця конституція не признавала українським Церквам тих прав, які мала польська Церква. Крім того, ця конституція постановляла, що українські селяни мають на дальше залишитися кріпаками польських панів. Ясно, що ця конституція має протіукраїнський характер, а тому присутність офіційних представників від української парафії чи організації у відзначуванні цієї конституції є тотожні з згодою на польське панування над українським народом. Дуже сумно, що цього року на відзначенні цієї конституції можна було бачити офіційних українських представників. До речі буде згадати, що ці "представники" дуже рідко коли приходять на українські національні імпрези, а деякі з них не уважають своїм обов'язком прийти на відзначення роковин Української Державности."

Стільки сказав "Бюлетень Екзекутиви" про цю справу, при чому не згадував прізвищ представників та уста

нови, яку вони очолюють. На делікатних увагах о. д-р А. Микита не розуміється. Прочитавши цей "Бюлетень", він вирішив остаточно розправитися з тими, які посміли йому хоч у дуже делікатний спосіб, звернути увагу на нікуди правди діти, його великі промахи. Дві неділі під ряд о. д-р А. Микита замість пояснювати людям Науку Бога кидав громи на тих, що пишуть "Бюлетень", назвав їх неграмотними, безбожниками тощо. Люди довідалися з проповідальниці, що Конституція 3-го Травня не є злостью для українців, бо на відзначування її дозволяє американський уряд!? З проповідальниці вірні теж довідалися від о. д-ра А. Микити, що нам треба ходити на відзначування цієї конституції, бо, мовляв, "ми підемо до них, а вони прийдуть до нас на обід..." Не сказав, що правда, о. д-р, чи прийдуть поляки на наше відзначування 1-го Листопада...

Клопочеться о. д-р А. Микита про це, щоб поляки приходили на церковні обіди. Щоб це досягнути, він пішов дуже далеко — він зайшов аж на відзначення протіукраїнської конституції. Але ні одного кроку ще не зробив, щоб наші брати, українці — православні, засіли з нами разом до одного обіду. Перед приходом о. д-ра А. Микити до Сан-Франціско членами Української Католицької Парафії були теж українці-православні. Отець д-р А. Микита скоро їх відігнав. Своєю поведінкою він теж спричинив, що частина католиків не то, що не ходить на його обіди, а вже навіть перестала ходити до церкви.

До речі буде тут згадати один епізод з недавнього минулого. У січні 1962 р. мейор Сан-Франціско, відповідаючи Екзекутиві Відділу УККА, повідомив, що він прийме у своєму бюро українську делегацію та у її присутності підпише декларацію, якою 22-ге січня 1962 р. буде проголошено Українським Днем у Сан-Франціско. Щоб цьому актові дати відповідного значення перед своїми й чужими, Екзекутива Відділу УККА вирішила просити голів усіх українських релігійних груп, щоб вони були членами цієї делегації. Голови всіх релігійних груп на це погодилися. Запрошений був та дав свою згоду теж о. д-р А. Микита. Але даремно інші члени делегації очікували о. А. Микиту перед входом до уряду мейора. Він не прийшов, а коли прямо з сінті-гол до нього потелефоновано, він сказав, що забув... Так то забув о. А. Микита за таку радісну хвилину в житті українців в Сан-Франціско, коли мейор проголосує 22-ге січня Українським Днем на знак пошани американців до державницьких стремлень українського народу, але не забув прийти на відзначення польської, протіукраїнської конституції. Досадно подумати, що така людина живе з по-жарту українських громадян.

Олександр ЛІСКО,

Сан-Франціско, США.

JOSEPH J. RAJCA FURS

921 College St. — Tel.: LE 4-5545

(at Dovercourt)

КУШНІРСЬКА РОБІТНЯ

Хутра на замовлення з різного роду шкірок

△ ПЕРЕРІБКИ,

△ НАПРАВИ,

△ ПОВНА ГАРАНТІЯ.

Родинна обслуга здоров'я в Онтаріо

Ви повинні знати про ті численні обслуги здоров'я, що Ви або Ваша родина може одержати в потребі. Радимо витати це оголошення, щоб мати його під рукою.

ДЕНТИСТИЧНА ОБСЛУГА

Дентистичний відділ при Департаменті Здоров'я включає ось такі обслуги:

- Дентистична обслуга в шпиталях для умов хворих в Онтаріо та в Центральній Дентистичній Лабораторії.

- Поїздки дентистичних залізничних вагонів, що несуть обслугу шкільної дитвори в певних районах ще не зорганізованого терену.

- Дентистична обслуга для дітей в організованому терені у формі допоміжних субсидій для місцевих осередків здоров'я.

КОНТРОЛЯ ПОШЕСНИХ НЕДУГ

Це полагоджує Відділ Епідеміології, що несе поміч усім муніципалітетам у їхніх стараннях відкрити фактори, що спричинюються до вибуху пошесних недуг.

ОСЕРЕДКИ ЗДОРОВ'Я

Осередки Здоров'я — це з'єднання міських і сільських громад з метою дати успішну програму здоров'я для спільноти. Це з'єднання може складатися з повітів, дистриктів і підміських груп разом зі своїми містами чи відокремленими містами. Такий осередок діє під місцевою управою Дирекції Здоров'я, яка призначає персональний склад Осередку, що складається з лікарів, сестер, ветеринарів, санітарних інспекторів і складу урядовців.

ОКРУЖНА САНИТАЦІЯ

Цей відділ наглядає за правилами та дає дорадчу обслугу місцевим органам здоров'я щодо поліпшення санітарних умов поживи, молока та молочних продуктів, місць харчування, усунування відпадків, санітарних умов відпочинково-розвагових влаштувань, шкільних приміщень, сільського постачання води та каналізації, контролі комашни та гризунів і всяких потреб окружної санітації.

ІНФОРМАЦІЯ І ПУБЛІКАЦІЯ

Тут опрацьовуються для кращого освідомлення населення Онтаріо про обслугу здоров'я для їхніх послуг.

ПРОМИСЛОВА ГІГІЕНА

Цей відділ пильнує здоров'я у промислі. Працедавцям поручається давати медичну та піклувальну обслугу, спрямовану на додержання загального здоров'я.

ЛЯБОРАТОРІЇ

Велика частина цієї праці охоплює бактеріологічні до-

слідні заразливих недуг медичною професією. Бактеріологічна контроля постачання молока та води є теж однією із важливих функцій лабораторій.

МЕДИЧНА СТАТИСТИКА

Цей відділ працює у формі дорадника для всіх Відділів Департаменту, аналізуючи статистичні дані, як теж плянує спеціальні дослідни.

ПІКЛУВАЛЬНИЙ ВІДДІЛ

Цей відділ наглядає над школами медичних помічників у цілій провінції щодо виховних стандартів і умов життя.

ПІКЛУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Головним завданням цього відділу є зацікавити та помагати місцевим Дирекціям Здоров'я в організуванні піклувальної обслуги публічного здоров'я.

ЗДОРОВ'Я МАТЕРІ Й ДИТИНИ

Відділ Здоров'я матері й дитини займається справами, зв'язаними зі здоров'ям поліжниць, немовлят, дошкільних і шкільних дітей.

УМОВЕ ЗДОРОВ'Я

Цей Відділ управляє цілим рядом шпиталів для умов хворих, включаючи й школи-шпитали для умов недорозвинених дітей.

ЗАПОБІГАННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗИ

Онтаріо є в щасливому положенні, що йому вдалося розвинути успішну програму контролі під загальним керуванням Відділу Запобігання Туберкульозі. Його санаторії по всій провінції ведуть добровільні групи з великою фінансовою допомогою уряду щодо коштів утримання пацієнтів у шпиталях туберкульозу, як теж будови нових шпиталів.

Рентген (екс-рей) і надалі є ще одним із найкращих діагностичних інструментів у медицині, тому уряд має рухомі рентгенові установки (вагони) по всій провінції.

РЕАБІЛІТАЦІЯ

Із створенням нового Відділу Реабілітації його праця тісно координується з іншими медичними та спорідненими обслугами, що їх потребують колишні нервово хворі і туберкульозні пацієнти.

ХАРЧУВАННЯ

Цей відділ є головним чином дорадчим. Головні його заняття включають в собі ведення конференцій годування для сестер публічного здоров'я по всій Провінції і такі громадські обслуги, як родинні поради, шкільна обслуга здоров'я й дитячі клініки.

ONTARIO
PROVINCE OF OPPORTUNITY

ONTARIO DEPARTMENT OF HEALTH

Parliament Buildings, Toronto, Ontario. Honourable Matthew B. Dymond, M.D.C.M., Minister

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА потребує Вашої допомоги

КАНАДА ДАЄ ВАМ БАГАТО МОЖЛИВОСТЕЙ ДОПОМАГАТИ ТИМ ЛЮДЯМ,
ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ СУСПІЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

Багато ділянок суспільної служби завдячує своє існування допомозі і досвідові людей, які добровільно присвячують свій час та знання для добра других.

Постійно потрібно добровільних робітників для праці в:

- Шпиталях
- Розривкових програмах для молоді
- Опіці над дітьми
- Керівництві молоддю
- Реабілітації інвалідів
- Першій допомозі

та в інших ділянках суспільної служби.

Якщо ви зацікавлені, або маєте відповідний досвід, вас завжди радо стрінуть в одному з багатьох агенств, які ви знайдете на жовтих сторінках телефонної книги під:

"SOCIAL SERVICE ORGANIZATIONS"

ДОБРИЙ ГРОМАДЯНИН ТОЙ, ХТО ПОМАГАЄ ІНШИМ!

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Gi Fevro'.

Гі Февро,
Міністер Громадянства та Іміграції